

FINANCIËLE BEGRIPPEN VOOR DE OR

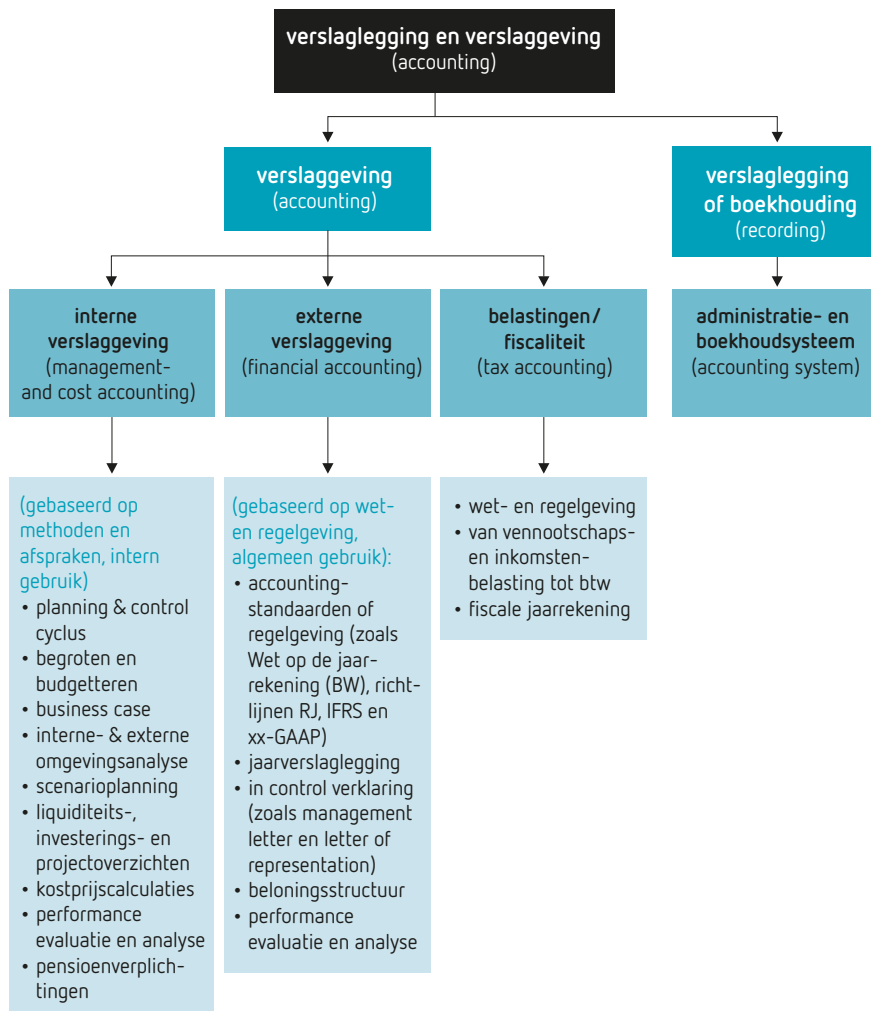
Dit is de lijst met financiële begrippen die hoort bij het Handboek OR & financieel beleid, deel 6 in de serie Professionele medezeggenschap van Performa OR. Het boek, geschreven door Geert Ploeg en Rob Latten, is [hier](#) te bestellen.

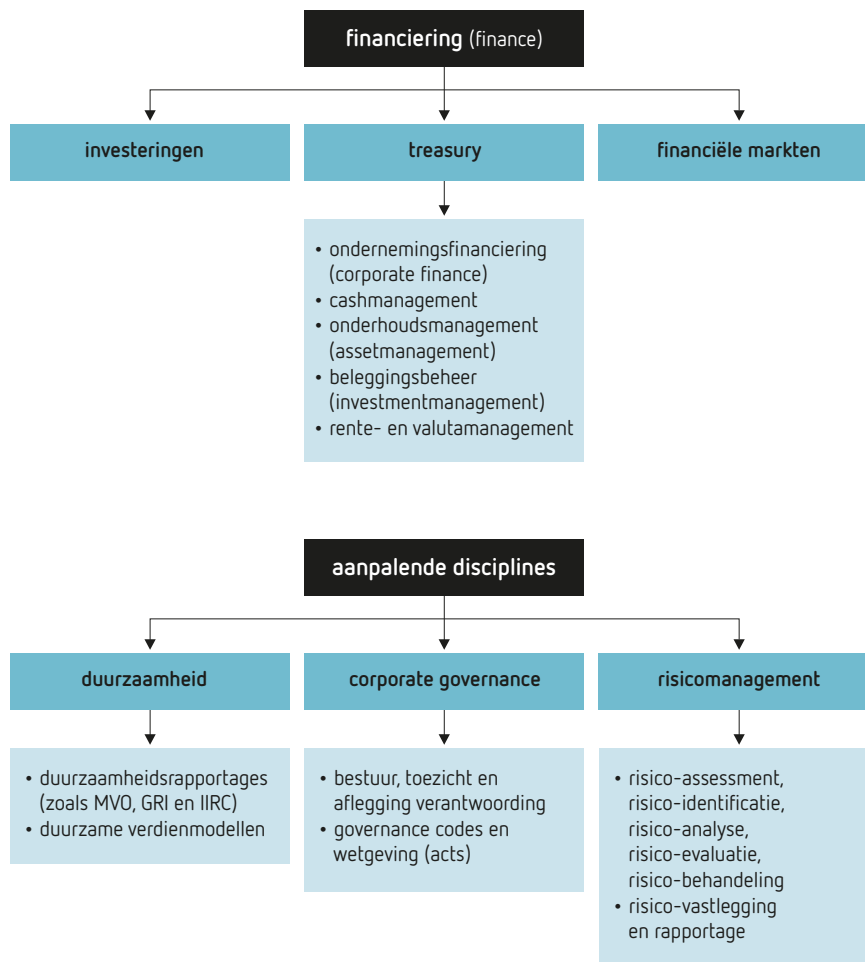
Invalshoeken voor financieel management

Financiële begrippen kunnen vanuit diverse invalshoeken worden bekeken. Soms heeft een begrip te maken met de financiering van een organisatie, dan weer met de verslagleggingsregels. Hieronder staat een overzicht van de belangrijkste (financiële) invalshoeken vanuit het centrale punt van financieel management:

Financieel management

(finance and accounting, voorheen bedrijfseconomie)

Financieel management gaat in de kern over alles wat in een organisatie te maken heeft met geld. Daarbij zijn twee hoofdgebieden: finance en accounting. Finance gaat dan over de financiering van de organisatie en accounting over het vastleggen van financiële gegevens (boekhouden) en het verstrekken van informatie. Dit verstrekken van informatie kan extern of intern gericht zijn. Dat is sterk afhankelijk van de gebruiker.

- *Finance* heeft alles te maken met de wijze waarop de organisatie wordt gefinancierd. In dit vakgebied wordt niet alleen gekeken naar de financieringsbehoefte op langere termijn (geld lenen of niet) maar ook op de korte termijn (wanneer heeft de organisatie hoeveel geld nodig).
- *Management en cost accounting* heeft te maken met de interne aansturing van de organisatie. Het gaat hierbij om de planning en de voorbereidingen tot besluitvorming. Begrippen die hierop betrekking hebben (zoals budgetteren en kostprijzen) zijn dus bedoeld om intern elkaar van informatie te voorzien. Bij management-informatie wordt vaak gewerkt met kengetallen. Voor dit vakgebied zijn er geen directe richtlijnen (zoals wetgeving) maar wel onderliggende principes. Er zijn wel theorieën over de wijze waarop kostprijzen worden bepaald, maar iedere organisatie kan zelf nieuwe kengetallen bepalen of methoden gebruiken.
- *Financial accounting* heeft betrekking op de externe verantwoording van het financiële beleid. Hierbij komen begrippen als het bestuursverslag en de jaarrekening naar boven. Omdat de laatste jaren steeds meer gewerkt wordt vanuit één centraal financieel systeem, groeien de rapporten vanuit management accounting en financial accounting steeds meer naar elkaar toe. Echter, het gebruik van de informatie is anders (interne versus externe verslaglegging). Daarbij kan het voorkomen dat de daadwerkelijke gegevens anders zijn, omdat de eisen in de twee vakgebieden (zoals wat valt wel en wat niet onder afschrijven) kunnen verschillen.

Elke discipline die hierboven staat beschreven komt in een organisatie aan de orde. In grotere organisaties bestaan er voor verschillende onderdelen aparte afdelingen. Een kleine organisatie moet het met één medewerker doen die al deze disciplines in zich moet vertegenwoordigen.

De top 400 financiële begrippen

Aandeel

Bewijs van (mede)eigenaarschap van een onderneming. De houders van aandelen kunnen hun stem uitbrengen in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) en kunnen recht hebben op (een deel) van de winst. De rechten die aan aandelen zijn verbonden, kunnen verschillen. Concreet: als houder van een aandeel kan men, via de AVA, inspraak hebben in de bedrijfsvoering van een onderneming. Dit kan in de praktijk lastig zijn, één aandeel zal niet leiden tot veel inspraak in de bedrijfsvoering.

Aandeelhouderswaarde

Nederlandse vertaling van het Angelsaksische begrip shareholder value. Als de directie van een onderneming het heeft over het creëren van aandeelhouderswaarde betekent dit dat zij zullen trachten zo goed mogelijk te presteren, wat bijvoorbeeld resulteert in hogere dividenduitkering of stijging van de koers van het aandeel. Met dit begrip wordt vaak ook bedoeld dat de kortetermijnbelangen voor uitsluitend de aandeelhouders worden nagestreefd. De term shareholder value (Angelsaksisch model) wordt vaak gesteld tegenover stakeholders value (Rijnlands model).

Aandelenkapitaal

Het aandelenkapitaal is op de balans een onderdeel van het eigen vermogen. Het gaat om het totale bedrag van de nominale waarde van de aandelen, die door de onderneming zijn geplaatst en opgevraagd.

- Maatschappelijk kapitaal minus nog niet uitgegeven aandelen = Geplaatst kapitaal.
- Geplaatst kapitaal minus nog niet opgevraagd kapitaal = Opgevraagd kapitaal.
- Opgevraagd kapitaal minus nog niet gestort kapitaal = Gestort kapitaal.

Accountant (RA/AA)

De controle van de jaarrekening is een van de belangrijkste taken van een (certificerende) accountant. Hij stelt dan vast of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid en geeft zijn oordeel daarover weer in een accountantsverklaring. Deze certificerende bevoegdheid is van toepassing op het accountantsberoep bij Registeraccountants (met de titel RA) en Accountants-administratieconsulenten (met de titel AA). Andere taken van een accountant kunnen zijn: adviserings-, samenstellings- en due diligence opdrachten.

Accountantsverklaring

Een accountantsverklaring is een verklaring van een accountant over de financiële situatie van een organisatie op een bepaald moment, verwerkt in een financieel verslag, zoals een jaarrekening of een subsidieafrekening. Er zijn drie soorten verklaringen die een accountant afgeeft:

- Een controleverklaring, als de accountant een opdracht heeft gekregen het financiële verslag te controleren. Dit is de 'hoogste' vorm van zekerheid.
- Een beoordelingsverklaring, als er een opdracht tot beoordeling aan ten grondslag lag. Iets lagere vorm van zekerheid.
- Een samenstellingsverklaring, als de accountant alleen de opdracht heeft gekregen het overzicht samen te stellen. Minste vorm van zekerheid.

Elke verklaring bestaat uit drie onderdelen: de opdracht, de werkzaamheden en het oordeel. Bij de uitvoering van de opdracht is de accountant verplicht zich te houden aan uitvoeringsstandaarden door de beroepsorganisaties van accountants zijn vastgesteld, de zogenaamde Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden.

De accountantsverklaring geeft aan of het jaarverslag is opgesteld in overeenstemming met de geldende verslaggevingsvoorschriften en of de in het jaarverslag opgenomen niet-financiële informatie niet strijdig is met de financiële informatie. Wanneer een accountant in het jaarverslag fouten en onzekerheden constateert die het getrouwe beeld van de financiële informatie in het jaarverslag of het getrouwe beeld van de rechtmatigheidsinformatie in de bedrijfsvoeringparagraaf aantasten, is hij verplicht dit aan te geven in zijn verklaring. *Zie ook Accountantsverslag.*

Accountantsverslag

Het accountantsverslag of de management letter is het schriftelijke verslag dat de accountant levert na de eindejaar controle en waarin de bevindingen van de accountant over het gevoerde financiële beleid (accountantsverslag) en de onderliggende administratieve processen staan aangegeven en waarbij de financiële risico's worden belicht die de organisatie loopt (management letter). Het accountantsverslag is een veel beknoptere accountantsverklaring, waarin de eindconclusies staan.

Voor de overheidssector wordt met een accountantsverslag een oordeel gegeven over het getrouwe beeld van de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening met de daarbij behorende financiële toelichtingen en over de in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen rapportage over de rechtmatigheid van de begrotingsuitvoering. *Zie ook Accountantsverklaring.*

Achtergestelde lening

Een achtergestelde lening kenmerkt zich door het feit dat deze pas wordt afgelost als alle overige schuldeisers zijn terugbetaald. Komt vaak voor bij ondernemingen met meerdere aandeelhouders en waar behoefte is aan een kapitaalsinjectie. Dankzij de achtergestelde lening van (meestal) een van de aandeelhouders verandert de onderlinge aandelenverhouding en dus de zeggenschap niet.

Acquisitie (bedrijfsovername)

Het kopen van bijvoorbeeld een onderneming of een bedrijfsactiviteit. Er zijn globaal drie manieren om een bedrijf over te nemen:

- door middel van een aandelentransactie, waarbij de koper (een deel van) de aandelen in de onderneming overneemt;
- via een activa-passiva transactie, waarbij de koper alleen (een deel van) de activa en passiva overneemt;
- via een juridische fusie, waarbij de onderneming in een keer wordt overgenomen.

Activa

De bezittingen van de onderneming. Al datgene waarin het vermogen van de organisatie is vastgelegd. Materiële en niet-materiële zaken waar door de organisatie een waarde aan wordt toegekend. De activa staan op de linkerkant (debetzijde) van de balans.

Activeren

Het activeren van kosten betekent het opnemen van deze kosten op de balans van de organisatie als een investering. Daarbij worden de bijbehorende kosten over (veelal) meerdere jaren uitgesmeerd door middel van afschrijvingen. De kosten worden dus niet in één keer maar gedurende een bepaalde periode ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht. Het wel of niet activeren van kosten beïnvloedt in hoge mate het resultaat van de organisatie.

Actuele waarde (van de activa)

Het begrip actuele waarde wordt gebruikt om activa en passiva te waarderen. Anders dan uit te gaan van de historische kostprijs is dan sprake van een herwaardering die bijvoorbeeld op basis van vervangingswaarde kan zijn, maar ook op allerlei andere manieren kan zijn bepaald. Hierbij hoeft het overigens nog helemaal niet duidelijk te zijn of het betreffende actief (bijvoorbeeld een gebouw) na verbruik in de verre toekomst weer vervangen zal worden.

Hiervan uitgaande kunnen in het stelsel van de actuele waarde drie uitgangspunten worden gehanteerd:

- Het gebruik van de vervangingswaarde waarbij waarde van het activum datgene is dat betaald dient te worden voor het verkrijgen of vervaardigen van een vervangend bedrijfsmiddel.
- Het gebruik van de directe opbrengstwaarde waarbij de organisatie verwacht op korte termijn het gebruik van het activum te staken. Dit betreft de waarde die maximaal verkregen kan worden, onder aftrek van te maken kosten.
- Het gebruik van de bedrijfswaarde waarbij het gebruik van het activum zal doorgaan, maar er geen verwachting is het activum op langere termijn te vervangen. Dit wordt ook wel indirecte opbrengstwaarde genoemd. Deze waarde is gelijk aan de positieve resultaten die nog met het activum gehaald kunnen worden.

De actuele waarde is een van de drie waarderingsstelsels die de Wet op de jaarrekening toestaat.

Zie ook Waarderingsstelsels.

Afnemerskrediet

Het afnemerskrediet is een onderdeel van het kort vreemd vermogen. De goederen of diensten worden vooruitbetaald en later pas aan de afnemer geleverd.

Afschrijving

Door het gebruik of het verstrijken van de tijd daalt een productiemiddel in waarde. Deze (boekhoudkundige) waardeverminderingen in een bepaalde periode worden afschrijvingskosten genoemd. De methode waarmee dit plaatsvindt, wordt de afschrijvingsmethode genoemd. Op de balans staat de aanschafprijs minus de tot dan toe gedane afschrijvingen. Deze afschrijvingen moeten ook in de toelichting op de balans staan opgenomen. Op de winst- en verliesrekening worden de afschrijvingen als kosten ten laste van de resultaten gebracht.

Afschrijvingskosten

Waardedaling van duurzame activa, die aan een bepaalde periode worden toegerekend.

Afschrijvingsmethoden

Er zijn verschillende manieren om de afschrijving van een activum in de balans te verwerken. Elke methode heeft specifieke kenmerken en daardoor voor- en nadelen. Voorbeelden zijn een:

- vast percentage van de aanschafwaarde;
- vast percentage van de boekwaarde;
- afnemend percentage van de aanschafwaarde.

In de profitsector wordt, onder druk van de IFRS-richtlijnen (International Financial Reporting Standards), voor bepaalde activa (zoals bijvoorbeeld goodwill) gewaardeerd op basis van de actuele waarde ('fair value principle'). Dit impliceert ieder jaar opnieuw kijken naar de werkelijke waarde van het activum. Afhankelijk van het balansobject (het activum) en tolerantiegrenzen worden waardecorrecties doorgevoerd die eventueel in de winst- en verliesrekening worden opgenomen. In de non-profitsector wordt de afschrijvingsmethode veelal gekoppeld aan termijnen zoals voor gebouwen (40 jaar), machines, inrichting en stoffering (10 jaar) en vervoermiddelen en gereedschappen (5 jaar).

Afzet

Verkoopomvang in aantal producten of diensten. Omzet is afzet maal geldende afzetprijzen.

Agio

Agio (gewoonlijk agioreserve genoemd) omvat de opbrengst uit de uitgifte van aandelen voor zover deze opbrengsten hoger zijn dan het nominale bedrag van de aandelen (aandelen boven pari).

Algemene reserve

Een onderdeel van het eigen vermogen. Bij een algemene reserve ligt niet per definitie de besteding (bestemming) van de gelden vast. De primaire functie van een algemene reserve is het vormen van een buffer om algemene risico's op te vangen en de continuïteit van de organisatie te waarborgen bij niet-voorzien tegenvallers.

Algemene vergadering van aandeelhouders (AVA)

(Meestal jaarlijkse) bijeenkomst van aandeelhouders waarin het bestuur verantwoording aflegt aan de aandeelhouders ten aanzien van het gevoerde beleid. Een aantal te nemen besluiten dient te worden voorgelegd aan de AVA. Daarnaast kunnen besluiten aan de orde zijn waarvan in de statuten is geregeld dat deze ter goedkeuring aan de AVA voorgelegd dienen te worden.

Annuïteitenlening

Een annuïteit is een periodiek gelijkblijvend bedrag, bestaande uit een aflossingscomponent en een rentecomponent. Doordat periodiek wordt afgelost, daalt de verschuldigde rente en wordt de aflossingscomponent gedurende de looptijd groter.

Annuïteitenmethode

Dit is een afschrijvingsmethode waarbij de afschrijving van een productiemiddel zodanig wordt gekozen, dat het totale bedrag aan afschrijving plus rente jaarlijks gelijk is. Dat betekent elk volgend jaar een toenemend afschrijvingsbedrag bij een dalend rentebedrag.

Zie ook Afschrijvingsmethoden.

Audit

Een audit is een controle van een organisatie(onderdeel). Doel van een audit is het verschaffen van (additionele) zekerheid aan de opdrachtgever of derden (maatschappelijk verkeer). Een procesaudit richt zich op het onderzoek naar de opzet en werking van beheersmaatregelen. Een financiële audit richt zich op de betrouwbaarheid van de verslaglegging. De uitvoerenden (auditors) zijn gespecialiseerde controleurs zoals accountants, kwaliteitsauditors of controleafdelingen binnen een bedrijf(stak). De uitkomsten van een audit worden in een rapport vastgelegd.

Zie ook Due Diligence (DD).

Auditcommissie

Commissie van de Raad van Toezicht (non-profit) of de Raad van Commissarissen (profit) die het financiële en treasurybeleid van een organisatie toetst en de toezichthouder gevraagd en ongevraagd adviseert over de financiële risico's die de organisatie kan lopen. Leden van de commissie zijn toezichthouders zelf, eventueel aangevuld met externe financiële deskundigen.

Autonome groei

De groei exclusief het effect van valutakoersverschillen en acquisities of verkopen. Per saldo gaat het om de groei van de organisatie waarbij alleen wordt gekeken naar de activiteiten van de organisatie zelf, zonder bijzondere activiteiten (zoals samenwerking of fusie). Dit wordt gemeten in omzet en afzet.

Balanced Scorecard (BSC)

Instrument waarmee het management op meer dan alleen financiële factoren kan worden beoordeeld. Geeft integraal zicht op verschillende factoren die van belang zijn voor kwaliteitsverbetering of het in control zijn van de organisatie. De term *balanced* komt van het feit dat verschillende factoren ook verschillend worden gewogen. Gezien de veranderingen van de overheid naar meer prestatiemeting, wordt de filosofie rond de BSC ook hier steeds meer toegepast. De BSC richt zich op een viertal perspectieven:

- het klantperspectief;
- de interne bedrijfsprocessen;
- het innovatieperspectief (leren en groei);
- het financieel perspectief.

Balans

Een balans is een staat die op een bepaald moment, in geld, de omvang en de samenstelling van de activa en passiva aangeeft. Dit kan ook worden omschreven als een overzicht (momentopname) van de wijze waarop de organisatie zijn geld (bijvoorbeeld eigen vermogen, vreemd vermogen en voorzieningen) heeft verkregen (de passiefzijde of creditzijde) en de bezittingen waarin het geld is geïnvesteerd (de actiefzijde of debetzijde).

Er zijn ook specifieke balansen:

- **Bedrijfseconomische balans:** heeft als doel inzicht te geven in de financiële positie van de onderneming. Dit is de balans volgens de boekhouding van de onderneming.
- **Geconsolideerde balans:** een balans waarin de posten van de balans van de tot de groep behorende ondernemingen tot één geheel zijn samengevoegd.

Zie ook Dubbelboekhouden, Credit en Debet.

Balanspost

(begrip uit de overheidssector)

Post in de balans van een baten-lastendienst met de activa (bezittingen) en passiva (eigen vermogen en schulden) van de dienst.

Baten

Alle (geld)bedragen die in de loop van het jaar leiden tot een toename van het eigen vermogen. Het gaat hierbij om alle werkelijke opbrengsten (dus alle posten aan de creditzijde) in een winst- en verliesrekening (in scontrovorm) of, in de non-profit sector, een staat van baten en lasten. Baten vormen een begrippenpaar met Lasten.

Zie Lasten.

Batig saldo

(begrip uit de overheids- en non-profitsector)

Het saldo is het verschil tussen wat men (bijvoorbeeld aan gelden) heeft ontvangen en wat men heeft uitgegeven. Is dit verschil positief dan spreekt men van een 'batig saldo', is het negatief (een tekort) wordt van een 'nadelig saldo' gesproken.

Bedrijfsresultaat

Het bedrijfsresultaat kan worden gedefinieerd als de opbrengsten uit de onderneming (omzet) verminderd met de kosten die hiermee samenhangen (bedrijfskosten). In de praktijk worden de termen netto- en bruto-bedrijfsresultaat door elkaar gebruikt. Zie ook winst- en verliesrekening voor een samenhang tussen de verschillende begrippen en het verschil tussen netto- en brutobedrijfsresultaat.

Bedrijfsvoering

Onder de bedrijfsvoering vallen alle processen die ervoor zorgen dat een organisatie kan functioneren: het financieel beheer, het materieel beheer en de processen op het gebied van personeel, informatievoorziening, administratie, communicatie en huisvesting.

Begroting

Raming van voorgenomen uitgaven en verwachte inkomsten in de komende periode. Een kaderstellende begroting geeft de grenzen (kaders) aan waarbinnen uitgaven en inkomsten dienen te vallen. Een begroting is een onmisbaar instrument: het is een leidraad voor de bestedingen en een goed controlemiddel voor iedereen die betrokken is bij planning en beheer. Een begroting kan verschillende functies hebben. Voorbeelden zijn: de budgetteringsfunctie, de financieringsfunctie, de beleidsfunctie, de beheersfunctie, de autorisatiefunctie, de informatiefunctie en de vergelijkingsfunctie.

Zie ook budget.

De belangrijkste begrotingen zijn:

- *Exploitantiebegroting*: in deze begroting zijn alle kosten en opbrengsten opgenomen die in het begrotingsjaar worden verwacht (met uitzondering van de investeringen). Het kan gezien worden als een voorspelling van de winst- en verliesrekening of de resultatenrekening, die aan het einde van het jaar moet worden opgesteld.
- *Investeringsbegroting*: in deze begroting wordt aangegeven welke duurzame gebruiksgoederen (goederen die een zekere waarde vertegenwoordigen en waarvan langer dan één jaar gebruik gemaakt wordt) in het begrotingsjaar worden aangeschaft. De belangrijkste investeringen zijn: grond, terreinen, gebouwen, installaties, inventarissen en apparatuur.
- *Liquiditeitsbegroting*: in deze begroting wordt aangegeven welke geldopbrengsten in het begrotingsjaar worden verwacht en welke uitgaven zullen plaatsvinden. Deze begroting gaat over de geldstromen (liquiditeiten), die het gevolg zijn van de investerings- en exploitatiebegroting. Deze begroting is voor niet financiële managers minder van belang.

In de zorgsector is er een belangrijk onderscheid tussen de interne (werk)begroting, voor allen die binnen de organisatie belast zijn met (een deel) van het begrotingsbeleid, en de externe begroting, die als informatie-document dient voor derden.

Met de begroting in een gemeente wordt bedoeld op: beleidsbegroting, programmaplan, paragrafen, financiële begroting, overzicht baten en lasten en financiële positie. De begroting van een gemeente bestaat veelal uit een beleidsbegroting (de begroting voor de gemeenteraad) en de beheersbegroting (de begroting voor het ambtelijk management).

Begrotingsstelsel

Er zijn drie momenten waarop een transactie tot stand kan komen:

- bij het tekenen van het contract (aangaan verplichting);
- bij de betaling aan de leverancier (uitgave);
- bij het gebruik.

Op basis van deze momenten kunnen verschillende begrotingsstelsels worden gehanteerd. Bij de drie verschillende momenten horen resp. de volgende begrotingsstelsels: het verplichtingenstelsel, het kasstelsel en het baten-lastenstelsel. Gemeenten, provincies en waterschappen hanteren, evenals de non-profit sector en het bedrijfsleven, een begroting op basis van baten-lastenstelsel (BLS).

Belasting

Verplichte betalingen, zonder dat hier een direct aanwijsbare tegenprestatie tegenover staat, die door overheden (rijk, provincie, gemeente of waterschap), door de instellingen van de Europese Unie, of door buitenlandse overheden worden opgelegd in verband met (1) de productie van goederen en diensten, het in dienst hebben van arbeidskrachten en de eigendom of het gebruik van grond, gebouwen of andere activa die in het productieproces worden aangewend, of (2) het inkomen en vermogen van ingezetenen. Door dit recht wordt belasting voor de overheid inkomsten. De belastinginkomsten worden gebruikt om wetten en regelingen uit te voeren (het leveren van producten of diensten). In de resultatenrekening wordt hiermee bedoeld de vennootschapsbelasting die een onderneming over de nettowinst moet betalen. Voor zover dit aan het eind van het boekjaar nog niet gebeurd is, staat de post belastingen bij de vlottende passiva op de balans. Op de balans kunnen daarnaast nog andere belastingen, zoals BTW en loonbelasting, staan.

Belening

Letterlijk: het in onderpand geven. Hierbij worden voor een lening zekerheden gegeven, met een onderpand (bijvoorbeeld effecten, voorraden, panden enzovoort).

Benchmarking

Vergelijking van de werkwijze van een organisatie met de werkwijze van een of meer andere organisaties, die voor een bepaald onderwerp een goede naam hebben of werkzaam zijn in dezelfde branche/werkgebied (zogenaamde peer-group).

Besloten vennootschap (BV)

Een ondernemingsvorm waarbij het vermogen van de vennootschap verdeeld is in aandelen. Iedere vennoot, meestal aandeelhouder genoemd, neemt deel voor één of meer aandelen. De aandeelhouders lopen slechts risico voor het bedrag van hun deelneming. In de leiding van de BV wordt voorzien doordat de aandeelhoudersvergadering één of meer directeuren (bestuurders) benoemt. De BV is een rechtspersoon, wat betekent dat hij een juridische zelfstandigheid heeft, met een eigen vermogen, dat los staat van de personen van de aandeelhouders. In de statuten van de vennootschap worden de spelregels die van toepassing zijn, beschreven. In tegenstelling tot een Naamloze Vennootschap (NV) worden de aandeelbewijzen niet uitgegeven, maar wordt gebruik gemaakt van een aandelenregister. De aandelen staan op naam en overdracht is beperkt mogelijk. *Zie ook Rechtsvorm.*

Bestemmingsreserve

Een onderdeel van het eigen vermogen. Een bestemmingsreserve wordt omschreven als een reserve waaraan een bepaalde bestemming is gegeven. Bestemmingsreserves hebben een expliciet karakter omdat de instelling van dergelijke reserves bewust genomen is. Er ligt dus een verband tussen de instelling en de opbouw van de bestemmingsreserve. Bij bestemmingsreserve ligt vooraf de aard van de besteding (bestemming) vast.

Bestendigheidbeginsel

In dit beginsel wordt uitgegaan van de gedachte dat de gegevens uit de balans en de winst- en verliesrekening in de loop van de jaren met elkaar vergeleken moeten kunnen worden. Daarom hoort een onderneming voor waardering en winstbepaling van jaar op jaar zo veel mogelijk dezelfde grondslagen toe te passen. Bij het opmaken van een balans en een winst- en verliesrekening dient de onderneming rekening te houden met de volgende vijf beginselen:

- realisatiebeginsel;
- matchingbeginsel;
- continuïteitsbeginsel;
- voorzichtigheidsbeginsel;
- bestendigheidbeginsel.

Bestuurdersaansprakelijkheid

Bestuurdersaansprakelijkheid is de juridische aansprakelijkheid van bestuurders en toezichthouders voor handelingen die zij als directeur/bestuurder of commissaris/ toezichthouder van een rechtspersoon, zoals een vennootschap of een stichting, hebben verricht. Een aansprakelijkgestelde bestuurder zal worden verplicht om aan benadeelden de financiële schade te vergoeden die door zijn verwijtbaar handelen is ontstaan. De benadeelden kunnen zowel de eigen rechtspersoon zijn (interne aansprakelijkheid), dan wel derde partijen als leveranciers (externe aansprakelijkheid).

Bestuursverslag (directieverslag)

Verslag van het bestuur (de directie) over het afgelopen verslagjaar en zijn verwachtingen ten aanzien van de toekomst. Aan dit verslag worden in de wetgeving op de jaarrekening eisen gesteld zoals de verwachtingen ten aanzien van de investeringen, financiering en de personeelsbezetting. Bestuursverslag en jaarrekening worden tegelijk gepubliceerd.

Beurswaarde

De waarde van een beursgenoteerde onderneming is gelijk aan de beurskoers van één aandeel maal het totaal aantal geplaatste aandelen van een onderneming.

Bijzondere baten en lasten

Opbrengsten en kosten die niet uit de normale organisatieactiviteiten voortkomen. Vaak hebben deze baten of lasten een incidenteel karakter zoals de verkoop van een bedrijfspand.

Boekhouden

Het systematisch vastleggen en rubriceren van financiële gegevens.

Boekjaar

Rekenperiode van twaalf maanden, die meestal samenvalt met het kalenderjaar. Als deze periode niet samenvalt, wordt gesproken over een gebroken boekjaar.

Boekwaarde

Waarde van een productiemiddel, zoals die blijkt uit de balans.

Borgtocht

Voorwaardelijke verplichtingen uit hoofde van borgtocht voor schulden van anderen. Staat gewoonlijk niet op de balans van een organisatie, maar moet in de toelichting worden vermeld onder de niet uit de balans blijvende verplichtingen.

Break-evenpunt

De productieomvang waarbij de totale opbrengsten gelijk zijn aan de totale kosten.

Bruto toegevoegde waarde

Omzet van de onderneming verminderd met de kosten van gronden hulpstoffen, van diensten van derden en overige bedrijfskosten (exclusief afschrijvingen, lonen, salarissen, sociale lasten en interestkosten).

Zie ook Toegevoegde waarde.

Brutomarge

Ook wel marge, brutowinst, brutowinstmarge of bruto-omzetresultaat genoemd. De brutomarge is het bedrag dat van de omzet resteert na aftrek van de kosten die direct aan deze omzet gerelateerd zijn. Voorbeelden zijn inkoop grondstoffen of productiekosten. Dit bedrag kan ook in een percentage worden uitgedrukt door dit bedrag te delen door de omzet.

Formule:

$$\frac{\text{brutomarge bedrag (omzet -/-kostprijs omzet)}}{\text{omzet}} \times 100\%$$

$$\text{brutomarge} = \text{omzet} - \text{de kostprijs van de omzet}$$

Bruto werkkapitaal

Het bruto werkkapitaal is gelijk aan de vlottende activa.

Zie ook Werkkapitaal.

Brutowinst

Winst vóór aftrek van de vennootschapsbelasting. In sommige gevallen wordt de term ook gebruikt voor brutomarge (omzet minus kosten direct aan deze omzet gerelateerd).

Budget

Een budget is een begroting met een taakstellend karakter. Bij een budget worden afspraken gemaakt over de kosten en opbrengsten, terwijl in de begroting de verwachte kosten en opbrengsten worden weergegeven.

In de zorgsector wordt onderscheid gemaakt tussen extern budget en intern budget. Onder extern budget wordt verstaan het budget waarvan de omvang door externen (in dit geval verzekeraars, maar soms ook ministeries en gemeenten) wordt bepaald aan de hand van parameters die per sector verschillen. Als wordt gesproken van een intern budget dan wordt een budget van een dienst, afdeling, sector en dergelijke bedoeld.

Dit is een deelbudget van het totale budget. De verdeling wordt gemaakt door het management (directie, managementteam).

Zie ook Begroting.

Budgetcontrole

Een periodieke rapportage en verantwoording van de werkelijke bedrijfsresultaten vergeleken met gebudgetteerde resultaten.

Budgethouder

Degene die verantwoordelijk is voor het budget.

Budgetmechanisme

Het voortbrengen van producten en diensten kan plaatsvinden in de marktsector of de publieke sector. Bij het budgetmechanisme neemt een collectief van (politieke) beslissers namens (groepen van) aanbieders en vragers besluiten over bekostiging, voortbrenging en verdeling van goederen en diensten.

Zie ook marktmechanisme.

Budgetrecht

(begrip uit de overheidssector)

Het recht van het parlement of de gemeenteraad om een begroting goed te keuren, te wijzigen of te verwerpen.

Budgetresultaat

Het budgetresultaat kan worden gedefinieerd als de kosten die vooraf zijn gecalculeerd minus de werkelijk gemaakte kosten. Het externe budgetresultaat wordt gebruikt in de financial accounting (zie externe verslaglegging). Als het budgetresultaat vooral een intern proces is om de processen te verbeteren en te kijken naar efficiency behoort het tot de management accounting.

Zie interne verslaglegging.

Budgettering

Een iteratief proces waarbij de activiteiten en daarmee samenhangende middelen voor een specifieke periode in kwantitatieve, meest financiële grootheden worden vastgesteld. Bij formele-budgettering wordt gebruik gemaakt van een geheel aan spelregels. Inputbudgettering betekent dat gewerkt wordt met inputfactoren (zoals beschikbaar gestelde middelen). Bij procesbudgettering wordt rekening gehouden met een bepaalde verhouding tussen middelen en taakstelling of processen. Als de omvang (en kwaliteit) van geleverde producten of diensten duidelijk zijn, wordt gebruik gemaakt van outputbudgettering.

Buitengewone baten en lasten

Zie bijzondere baten en lasten.

Buy-out

Een buy-out is een overname waarbij (een gedeelte van) een onderneming verzelfstandigd wordt. De buy-out wordt aangeduid met de partij die overneemt. Als de overnemende partij het management of het bestuur is, wordt dit management buy-out (MBO) genoemd. Dit kan ook het personeel (employees buy-out of EBO), een combinatie (management employees buy-out of MEBO) of investeerders (investors buy-out of IBO) zijn. De meeste MBO's zijn aandelentransacties. Een andere vorm is een activa-passiva-overdracht. Daarbij worden niet de aandelen, maar een of meer activiteiten met hun bijbehorende opbrengsten, verplichtingen en schulden overgedragen. In de praktijk is dit vaak iets complexer, omdat ook derde partijen met wie contracten zijn afgesloten vaak akkoord moeten gaan met de overdracht.

Cash cover ratio

Deze ratio wordt door financiers veel gebruikt om het risico en rendement van een onderneming in kaart te brengen. Als deze ratio groter is dan 1, is de vrije kasstroom van de organisatie voldoende om de rentelasten

van de schulden en ook de aflossing van het vreemd vermogen te betalen. Daarmee verkrijgt de financier een bepaalde mate van zekerheid dat de onderneming zijn verplichtingen kan nakomen.

Formule:

$$\text{Cash cover ratio} = \frac{\text{vrije cashflow}}{\text{interest plus aflossing}}$$

Certificaten (van aandelen)

Aandeelbewijzen zonder stemrecht.

Checks and balances

Het oorspronkelijke begrip checks and balances verwijst naar het machtsevenwicht dat de grondleggers van het Amerikaanse staatsbestel voor ogen hadden, waarbij de wetgevende, de rechtsprekende en de uitvoerende macht gescheiden zijn. Controlemechanismen (checks) moeten de balans (balances) tussen de belangen van de machten waarborgen. In de medezeggenschapspraktijk wordt dit begrip vaak vertaald naar het principe dat een onderneming rekening houdt met de diverse stakeholders; het zoeken naar evenwicht in de verschillende belangen. In grote organisaties wordt er ook de verhouding tussen bestuur en toezicht mee bedoeld.

Code Goed Bestuur

Vrijwel elke sector heeft tegenwoordig een eigen Code Goed Bestuur. Deze codes geven richtlijnen over hoe een organisatie verantwoording dient af te leggen aan al haar stakeholders (aandeelhouders, externe toezichthouders, medewerkers, cliënten, leveranciers en maatschappelijke omgeving in het algemeen). Daarnaast geven de codes meer specifieke richtlijnen aan over de verhouding tussen bestuur (directie, Raad van Bestuur, College van Bestuur), intern toezicht (Raad van Commissarissen, Raad van Toezicht) en de medezeggenschap. De codes zijn weliswaar niet wettelijk vastgesteld, maar gelden als bindende gedragsregels voor elke sector. Een belangrijk beginsel van elke code is 'comply or explain': pas toe of leg uit.

Zie ook Corporate governance.

College van Bestuur

Orgaan binnen een rechtspersoon, dat belast is met de dagelijkse leiding, het strategisch beleid en de planning op lange en korte termijn. Ook wel directie genaamd. Een College van Bestuur komt veel voor in non-profit organisaties, met name onderwijsinstellingen.

Zie ook Raad van Bestuur.

Commanditaire vennootschap (CV)

Een ondernemingsvorm waarbij twee of meer personen gezamenlijk een onderneming hebben: de commanditaire vennootschap. In deze vennootschap zijn er twee soorten vennoten (ook wel eigenaren of aandeelhouders genoemd): beherende en commanditaire (stille) vennoten. De stille vennoten verstrekken meestal eigen vermogen aan de onderneming. Deze stille vennoten zijn beperkt aansprakelijk omdat zij geen onderneming uitoefenen. De beherende vennoten zijn hoofdelijk aansprakelijk voor het geheel van de vennootschaps-schulden, ook met hun privévermogen.

Zie ook Rechtsvorm.

Comply or explain

Letterlijk: pas toe of leg uit. Algemeen geldend principe in governance codes, waarbij de organisatie die onder een code goed bestuur valt verplicht is in haar jaarverslag op te nemen welke regels zij uit de code toepast en welke zij niet toepast. Bij niet-toepassing dient er een gedegen verklaring te zijn waarom dat niet het geval is.

Zie ook Corporate Governance, Code Goed Bestuur.

Consolidatie van deelnemingen

Consolidatie is het samenvoegen van financiële gegevens. Deelnemingen waarbij de overwegende zeggenschap rechtstreeks kan worden uitgeoefend, worden geconsolideerd met de moedermaatschappij.

Contante waarde

Bij de contante waarde wordt rekening gehouden met de tijdswaarde van geld. Het bedrag dat op dit moment moet worden uitgezet, tegen x% rente, om over een aantal jaren een bepaald bedrag te hebben.

Continuïteitsbeginsel

Hierbij wordt uitgegaan van het beginsel dat bij de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat, de activiteiten waarvoor deze dienen, worden voortgezet ('going concern'-gedachte). Toepassing van dit beginsel betekent bijvoorbeeld dat de voorraad gewaardeerd moet worden tegen de aanschaffingsprijs en niet tegen de vermoedelijke opbrengst bij liquidatieverkoop van de voorraad.

Zie Jaarrekening.

Controller (financieel)

Functionaris die binnen de onderneming verantwoordelijk is voor het opstellen van begrotingen, de registratie van financiële gegevens, het rapporteren (o.a. balans en winst- en verliesrekening) en de analyse en beoordeling van de gerealiseerde resultaten.

Conversiekoers

De koers waartegen obligaties ingewisseld kunnen worden tegen aandelen.

Converteerbare obligatie

Obligatie waaraan het recht is verbonden om tegen vooraf bepaalde voorwaarden en tot een vooraf bepaalde datum over te gaan tot omwisseling in aandelen.

Coöperatieve vereniging

Een onderneming in de vorm van een vereniging die zich ten doel stelt in een bepaalde stoffelijke behoefte van haar leden te voorzien. Dit wordt vormgegeven door een onderneming uit te oefenen en in het kader daarvan overeenkomsten met haar leden te sluiten. De leiding van de vereniging berust bij de ledenvergadering. Deze benoemt een bestuur, desgewenst met een raad van commissarissen. De coöperatie is een rechtspersoon, wat betekent dat zij een juridische zelfstandigheid heeft. Inschrijving in het Handelsregister is verplicht.

Zie ook Rechtsvorm.

Corporate finance

Activiteiten op het gebied van fusies, overnames, privatiseringen, adviesdiensten en emissies.

Cost accounting

Dit vakgebied houdt zich bezig met het toerekenen van kosten aan kostendragers en kostenplaatsen. Cost accounting is nodig voor de externe rapportage en interne winstbepaling en daarmee samenhangend het leveren van bruikbare informatie voor managementbeslissingen. Twee belangrijke doelstellingen van cost accounting zijn:

- informatie over de kostprijs van producten of diensten nodig voor de externe rapportage (bijvoorbeeld voorraadwaardering);
- kostprijsinformatie om beslissingen te nemen (bijvoorbeeld het wel of niet handhaven van een product of dienst in het assortiment).

Creatief boekhouden

Het zeer ruim interpreteren van de boekhoudregels, bijvoorbeeld het toepassen van steeds verschillende berekeningsmethoden om de resultaten van de organisatie te beïnvloeden.

Credit

Alle rekeningen in een boekhouding kennen een debet- en creditzijde. De balans biedt een overzicht van de bezittingen (of bedrijfsmiddelen) en de wijze waarop deze middelen zijn gefinancierd. De balans is in twee kolommen (scontrovorm) verdeeld. Aan de linkerkant staan alle bedrijfsmiddelen (in geld uitgedrukt) genoemd. Dit wordt de activazijde of debet genoemd. Aan de rechterzijde worden alle schulden, voorzieningen en het eigen vermogen (in geld) genoemd. Dit wordt de passivazijde of credit genoemd. Credit beperkt zich niet alleen tot balansrekeningen.

Zie ook Dubbel boekhouden, Balans en Debet.

Crediteuren

Schuldeisers. In ruime zin omvat dit alle verplichtingen. In enge zin betekent het dat gekeken wordt naar de herkomst van de schulden (crediteuren). Veelal worden dan alleen de schulden aan leveranciers bedoeld (ook wel handelscrediteuren). Zo worden in enge zin bijvoorbeeld schulden aan de bank, de belastingdienst en het personeel niet tot de crediteuren gerekend.

Cumulatief preferente aandelen

Aandelen die recht geven op een jaarlijks vast dividend. Bij de verdeling van de winst gaan deze aandelen voor op de gewone aandelen. Als de winst in een bepaald jaar niet toereikend is om het preferente dividend uit te keren, wordt het onbetaalde dividend doorgeschoven naar volgende jaren, totdat het volledige bedrag is betaald.

Current ratio

De verhouding tussen de activa die op korte termijn in geld zijn om te zetten en de verplichtingen die op korte termijn moeten worden voldaan. De current ratio wordt ook wel liquiditeitsverhouding genoemd en is daarmee een maatstaf voor de liquiditeit op korte termijn, zoals ook de quick ratio. In de formule worden voor de kortlopende schulden ook wel vlottende passiva gebruikt.

Formule:

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{vlottende activa}}{\text{kortlopende schulden}}$$

Debet

Alle rekeningen in een boekhouding kennen een debet- en creditzijde. De balans biedt een overzicht van de bezittingen (of bedrijfsmiddelen) en de wijze waarop deze middelen zijn gefinancierd. De balans is in twee kolommen (scontrovorm) verdeeld. Aan de linkerkant staan alle bedrijfsmiddelen (in geld uitgedrukt) genoemd. Dit wordt de activazijde of debet genoemd. Aan de rechterzijde worden alle schulden, voorzieningen en het eigen vermogen (in geld) genoemd. Dit wordt de passivazijde of credit genoemd.

Zie ook Dubbel boekhouden, Balans en Credit.

Debiteuren

Afnemers die op kredietbasis goederen of diensten geleverd krijgen en daardoor op een later tijdstip betalen. Daarmee zijn het vorderingen op korte termijn.

Debiteurentermijn

Dit kengetal geeft een indicatie van het betaalgedrag van de klanten. Uitstaande debiteuren (en daarmee het uitstaande bedrag) dienen door de onderneming zelf gefinancierd te worden. Als de verkoop van producten of diensten sterk seizoensgebonden is, kan de uitkomst van dit kengetal een vertekend beeld geven. Vaak wordt als norm een termijn van 30 tot 60 dagen gehanteerd. Hoe langer de vordering blijft open staan, hoe groter het risico is dat de vordering oninbaar is (z.g. dubieuze debiteur).

Formule:

$$\text{Debiteurentermijn} = \frac{\text{vorderingen}}{\text{omzet}} \times 365 \text{ dagen}$$

Debt ratio

Kengetal om de solvabiliteit van een onderneming te kunnen beoordelen. Het getal geeft aan in hoeverre de totale activa van een onderneming zijn gefinancierd met geleend geld ofwel vreemd vermogen.

Formule:

$$\text{Debt ratio} = \frac{\text{vreemd vermogen}}{\text{totale vermogen}}$$

Debt/equity-ratio (D/E ratio)

Dit is de Angelsaksische benadering van de solvabiliteit. Hierbij wordt de D (debt, schulden), in relatie gebracht met de E (equity, eigen vermogen). Een solvabiliteit van 25% komt overeen met een D/E-ratio van 3 ((100%-25%) /25%).

Zie ook *Solvabiliteit*.

Formule:

$$\text{D/E ratio} = \frac{\text{debt}}{\text{equity}} = \frac{\text{schulden}}{\text{eigen vermogen}}$$

Decharge

(begrip uit de non-profit- en overheidssector)

Decharge verlenen is het ontheffen van de bestuurder van zijn verantwoordelijkheid over het gevoerde beleid en de daaraan verbonden financiële consequenties over een afgesloten boekjaar. De ontheffing geschiedt door het hoogste orgaan van een organisatie. Bij een vereniging verleent de algemene ledenvergadering een maal per jaar decharge aan het bestuur voor het gevoerde financiële beleid over het afgesloten boekjaar.

Deelneming

Het bezit van een aandelenpakket in een andere onderneming, soms met de intentie in deze andere onderneming invloed uit te oefenen. Consolidatie van deelnemingen is afhankelijk van de zeggenschap in de andere onderneming.

Defensive interval

Dit kengetal geeft aan hoeveel weken een onderneming die zijn bedrijfsactiviteiten staakt, kan doorgaan zonder in liquiditeitsproblemen te geraken.

Formule:

$$\text{Defensive interval} = \frac{\text{vlottende activa -/- voorraden}}{\text{bedrijfskosten -/- overige opbrengsten -/- afschrijvingen -/- financiële baten en lasten}} \times 52$$

Dekking rentelasten

De dekking van de rentelasten geeft een andere dimensie weer van de solvabiliteit. Dit kengetal geeft aan of de onderneming voldoende resultaat genereert, zodat zij, ook bij tegenslagen, in ieder geval de rentelasten van de schulden kan betalen.

Formule:

$$\text{Dekking rentelasten} = \frac{\text{resultaat (voor belasting)} + \text{rente}}{\text{rentelasten op schulden}}$$

Dekkingsbijdrage

De dekkingsbijdrage is het bedrag dat beschikbaar is om de vaste kosten te dekken. In formulevorm: de verkochte hoeveelheid vermenigvuldigd met de verkoopprijs na aftrek van de standaardvariabele kosten.

Dekkingsgraad

Opbrengsten gedeeld door de kosten. De dekkingsgraad geeft aan in welke mate de kosten (totale kosten of de kosten specifiek voor een bepaald taakbestand) worden gedekt door de opbrengsten van de organisatie.

Deponeren jaarrekening

Een groot deel van alle organisaties in Nederland is wettelijk verplicht ieder boekjaar een financieel verslag te deponeren bij de Kamer van Koophandel (KvK). Deze publicatieplicht is vastgelegd in boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW). Het moet ervoor zorgen dat de financiële informatie beschikbaar is voor iedereen die daarin geïnteresseerd is. Het gaat hierbij om de volgende ondernemingen:

- besloten vennootschap (ook zonder activiteiten);
- naamloze vennootschap (ook zonder activiteiten);
- coöperatie;
- onderlinge waarborgmaatschappij;
- banken;
- vennootschap onder firma;
- commanditaire vennootschap wanneer alle beherende vennoten buitenlandse kapitaalvennoten zijn;
- buitenlandse rechtspersoon met vestigingen in Nederland;
- formele buitenlandse vennootschap;
- vereniging en stichting met ondernemingsactiviteiten en een netto-omzet van ten minste € 4,4 miljoen in twee opeenvolgende boekjaren.

De volgende ondernemingen hoeven geen jaarrekening te deponeren:

- eenmanszaak;
- overige vennootschappen onder firma en de commanditaire vennootschap;
- vereniging en stichting zonder ondernemingsactiviteiten of met ondernemingsactiviteiten die minder dan € 4,4 miljoen netto-omzet voortbrengen;
- maatschap en overheidslichamen;
- dochtermaatschappij waarbij de moedermaatschappij consolideert. In dit geval moet er wel een instemmingsverklaring en een aansprakelijkheidsverklaring aanwezig zijn bij de dochtermaatschappij in plaats van een jaarrekening. De groepsjaarrekening moet gedeponerd worden door de moedermaatschappij.

Zie ook Tijdstip van deponeren jaarrekening.

Deposito

Spaartegoed dat voor een vaste periode aan een bank is toevertrouwd. In die periode kan de eigenaar van dat bedrag niet zonder boete vrijelijk over dat tegoed beschikken. Hiervoor krijgt hij een hogere rentevergoeding dan op een gewone spaarrekening.

Derivaten

Afgeleide financiële instrumenten/producten, al dan niet op beurzen verhandelbaar, waarvan de waarde afhankelijk is van de waarde van andere (veelal financiële) producten (zoals aandelen, rente, valuta's maar ook olie en goud).

Er zijn twee soorten derivaten: termijncontracten (gewone termijncontracten, futures, valutaswaps, renteswaps, enzovoort) en opties (putopties, callopties, renteopties, enzovoort). Alle derivaten hebben met elkaar gemeen dat het per definitie contracten zijn met een voorwaardelijk element. Het doel van deze financiële instrumenten is het verkleinen van de risico's als gevolg van hevige schommelingen van onder meer aandelenkoersen, rentestanden en wisselkoersen. Daartegenover staat vaak een groter risico als de onderliggende waarde (bijvoorbeeld de rente) voor de afgesproken termijn in een andere richting beweegt dan waarop is gespeculeerd.

Desinvestering

Ondernemingen kunnen naast investeren, ook desinvesteren. Dat wil zeggen dat zij zich van (vaste) activa ontdoen omdat deze bijvoorbeeld het eind van de economische levensduur hebben bereikt en niet meer rendabel kunnen worden gebruikt. Deze activa worden (vaak) ingeruild voor nieuwe activa en verkocht voor een relatief klein bedrag (de restwaarde) of weggegooid. In principe gaat het hierbij dus om het buiten gebruik stellen van een activa zoals een duurzaam productiemiddel. Deze desinvestering kan ook de verkoop of sluiting van een bedrijf(-sonderdeel) omvatten. Vaak is dit het gevolg van een strategische herpositionering, maar kan ook afgedwongen zijn om de financiële positie van een onderneming te verbeteren. Winsten of verliezen als gevolg van desinvesteringen zijn meestal terug te vinden bij de buitengewone baten en lasten.

Directe kosten

Kosten die rechtstreeks doorberekend kunnen worden aan een product of productieproces. Dit in tegenstelling tot indirecte kosten of overhead.

Disagio

Het bedrag dat een munt of waardepapier minder waard is dan het bedrag dat erop aangegeven staat (nominale waarde). Dit is het omgekeerde van agio.

Disconteren

Een rekenkundige methodiek waarbij individuele jaarlijkse vrije geldstromen tegen een vermogenskostenvoet contant worden gemaakt op een bepaald waarderingsmoment.

Disconteringsvoet

De disconteringsvoet (ook wel rekenrente genoemd) wordt gebruikt om een actuele waarde te berekenen van toekomstige kasstromen. Hierbij wordt ook gekeken naar de rente die op de rente wordt behaald. Het is daarmee een fictief rendementpercentage dat het vermogen geacht wordt op te brengen in de toekomst. Dit is noodzakelijk om aan te geven dat geld een tijdswaarde heeft.

Discounted Cashflow berekening (DCF)

Deze methode zet toekomstige kasstromen om in het geld dat er vandaag voor betaald zou moeten worden. Hierbij wordt ook gekeken naar de rente die op de rente wordt behaald. In de kern is de vraag wat een euro in de toekomst op dit moment waard is.

Dividend

Winstuitkering (vergoeding) aan de aandeelhouders van een onderneming. De hoogte staat meestal niet vast, maar wordt jaarlijks afhankelijk van de winst opnieuw vastgesteld. Er zijn verschillende soorten dividend:

- *cashdividend*: dividenduitkering in de vorm van contanten;
- *stockdividend*: dividenduitkering in de vorm van aandelen;
- *bonusdividend*: een extra dividenduitkering ten laste van de post reserves.

Als het dividend wordt uitgekeerd uit de agioreserve, wordt gesproken over agiobonus.

Dividendrendement

Dit kengetal gaat uit van het rendement van een aandeel op de beurs. Voor uitgekeerde winst wordt ook de term dividend gebruikt.

Formule:

$$\text{Dividendrendement} = \frac{\text{uitgekeerde winst per aandeel}}{\text{beurswaarde van het aandeel}} \times 100\%$$

Dochtermaatschappij

Een onderneming waarover een andere maatschappij (de moedermaatschappij) de zeggenschap heeft. Vaak, maar niet altijd, is dit het geval als de moedermaatschappij meer dan 50% van de aandelen van de dochter bezit. Het gaat uiteindelijk om het stemrecht, waarbij het aandelenbezit dus zelf niet de bepalende factor hoeft te zijn.

Doelmatig

(begrip uit de overheidssector)

Iets is doelmatig als er naar een resultaat is gewerkt met zo weinig mogelijk geld of bestede tijd.

Zie ook *Rechtmatig*.

Dubbel boekhouden

Met dubbel boekhouden wordt bedoeld het gebruikelijke boekhoudkundige systeem met dubbele inschrijvingen. Elke transactie wordt zowel aan de creditkant als aan de debetkant op een of meerdere grootboekrekeningen geboekt. Vaak wordt daarbij gebruik gemaakt van dagboeken, zoals kasboek, inkoopboek of verkoopboek, die een automatische tegenrekening kunnen hebben ingesteld.

Het gevolg van deze techniek is dat het eindresultaat van een dergelijke boekhouding noodzakelijk tweemaal hetzelfde bedrag geeft. Het credittotaal moet gelijk zijn aan het debettotaal, en dat zowel in de gezamenlijke journalen (het centraal dagboek) als in de gezamenlijke rekeningen (het grootboek). Hoewel in de digitale verslaglegging (bijvoorbeeld met een boekhoudpakket) veelal elk bedrag slechts eenmaal ingebracht hoeft te worden, is de onderliggende registratie nog altijd gebaseerd op deze klassieke dubbele registratie.

Zie ook *Enkel boekhouden*, *Credit*, *Debet* en *Grootboek*.

Dubbele boekhouding

Frauduleuze situatie waarbij een organisatie twee boekhoudingen bijhoudt: één wordt openbaar gemaakt ter controle voor de fiscus of voor overige belanghebbende organisaties, in de andere staat de echte stand van zaken vermeld (ook wel 'schaduwboekhouding'), die het daglicht niet kan verdragen.

Due Diligence

Professionele controle en analyse van de gehele of gedeeltelijke administratie van een onderneming in de laatste fase van een verkoopproces van die onderneming. Hiermee controleert de potentiële koper de betrouwbaarheid van de beschikbare cijfers. Naast boekhoudkundige audits (DD) zijn er ook andere audits, zoals een personeelsaudit (HDD: Human DD), Vendor DD (een DD door een verkoper van een organisatie om kopers een beeld te geven van de organisatie) of Confirmative DD (een DD om te achterhalen of de opgegeven cijfers waarheidsgetrouw zijn).

Dupontschema

Middel om de financiën, en vooral de rentabiliteit, van een organisatie door te lichten. Het Amerikaanse concern Dupont de Nemours & Co heeft in 1919 een analyseschema ontwikkeld waarin alle factoren die van invloed zijn op de rentabiliteit met elkaar in verband worden gebracht. Dit schema is zo doeltreffend, dat het nog steeds als financieel instrument wordt gebruikt. Hoewel complexer dan de meeste kengetallen, wordt in het schema de veelheid van cijfers teruggebracht tot een overzichtelijke hoeveelheid, waarbij vooral de

onderlinge verbanden duidelijk zichtbaar worden. Het schema laat zien welke factoren de rentabiliteit beïnvloeden en wat er beheerst moet worden om de rentabiliteit te optimaliseren.

Zie ook de rentabiliteit van het totale vermogen (RTV).

Earn out

Dat deel van de verkoopprijs van een onderneming die nog openstaat nadat de verkoper de onderneming heeft overgedragen aan de koper en waarbij de hoogte afhankelijk is van de omzet- of resultaatontwikkeling na overdrachtsdatum. Een earn out kan daarom voor de verkoper een risicovolle aangelegenheid zijn: ontwikkelt de overgedragen onderneming zich minder voorspoedig dan verwacht, dan ontvangt de verkoper minder als gevolg van de earn out.

Earnings Before Interest and Tax (EBIT)

Bedrijfsresultaat uit gewone bedrijfsuitoefening, voor aftrek van financiële baten en lasten en belastingen. EBIT wordt veelal als kengetal gebruikt. Het betreft een absoluut getal dat rechtstreeks uit de jaarrekening komt. *Zie ook de Winst- en verliesrekening.*

Earnings Before Interest, Tax, Depreciation and Amortization (EBITDA)

Dit betreft een correctie van het bedrijfsresultaat (EBIT) door alle afschrijvingen op materiële (Depreciation) en immateriële vaste activa (Amortization) eruit te halen. Oftewel de winst vóór rente, belastingen, afschrijvingen en herwaarderingen. Kern van het begrip EBITDA is dat het, anders dan nettowinst, een goede graadmeter kan zijn voor de operationele prestaties. De rente, afschrijvingen en bijzondere baten en lasten zijn niet direct gekoppeld aan de omzet en de huidige prestaties. Aan de andere kant zijn het wel kosten waarmee rekening gehouden moet worden, die niet in de EBITDA, maar wel in de nettowinst naar voren komen. EBITDA wordt vooral door grote ondernemingen gebruikt om de waarde van de operationele bedrijfsvoering te bepalen, ook met het oog op overnames.

Effecten

Geldwaardige papieren, zoals aandelen en obligaties. Ook wel fondsen of stukken genoemd.

Efficiency verschil

Het verschil tussen de begroting en de werkelijke bezetting van middelen bij het maken van producten en/of diensten.

Egalisatierekening

Een egalisatierekening is bedoeld om de kosten die gedurende meerdere jaren op het budget zullen drukken, gelijkmatig op de exploitatierekening ten laste brengen.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van een onderneming is het belang in de activa van de onderneming na aftrek van al het vreemd vermogen. Het eigen vermogen wordt aan de rechterkant van de balans onder de passiva genoteerd en is als het ware de schuld van het bedrijf aan zijn eigenaren. Het eigen vermogen is een soort spaarpot, die afneemt wanneer een onderneming verlies lijdt, door het uitbetalen van dividenden aan de aandeelhouders, of door het anderszins onttrekken van kapitaal. Het eigen vermogen neemt toe wanneer de onderneming winst maakt en die hieraan toevoegt, en door kapitaalstortingen. In non-profit organisaties is er geen sprake van eigen vermogen, maar van de algemene reserve. Ook dit is een soort spaarpot, waaraan positieve resultaten worden toegevoegd en verliezen van worden afgeboekt. Het verschil is dat de algemene reserve niet zoals het eigen vermogen te beschouwen is als een schuld aan de eigenaren. Die zijn er immers niet en er kan dan ook geen dividend worden uitbetaald.

Voor de overheidssector gaat het om het eigen geld dat in de organisatie wordt gehouden. In de zorgsector is wel sprake van de balanspost eigen vermogen, die zeer specifiek in de volgende posten is onderscheiden:

- kapitaal: dit betreft het bij oprichting of later ingebrachte kapitaal;
- collectief gefinancierd gebonden vermogen;
- niet-collectief gefinancierd vrij vermogen.

Enkel boekhouden

Bij enkel boekhouden, ook wel enkelvoudig boekhouden of kasboekhouding genoemd, noteert men chronologisch, dus in volgorde van de gebeurtenissen, alle kosten die er zijn gemaakt voor de organisatie en alle opbrengsten die zijn gerealiseerd. In een enkelvoudige boekhouding worden gebeurtenissen dus in één enkel register genoteerd. Dit is een belangrijk verschil met het dubbel boekhouden.

Zie Dubbel boekhouden.

Enkelvoudige jaarrekening

Jaarrekening van een individuele onderneming van een concern en onderdeel van de geconsolideerde jaarrekening van dat concern.

Euribor

Euro Interbank Offered Rate is een interbancaire rentevoet voor de eurolanden. Euribor wordt samengesteld door meer dan 3.000 banken in de Europese Unie en een aantal daarbuiten en kan daarom gezien worden als een onafhankelijk dan wel standaardrentetarief. De Euribor wordt gebruikt in de financiële wereld voor het vaststellen van rentes voor allerlei afgeleide producten, zoals renteswaps. De Euribor bestaat sinds 1999, bij de start van het gebruik van de euro.

Europese aanbestedingsrichtlijnen

Richtlijnen voor het openstellen van opdrachten van publieke instellingen voor leveranciers uit alle Europese lidstaten. De richtlijnen zijn gericht op een transparant aanbestedingsproces op basis van objectieve selectie- en gunningscriteria.

Exploitatiekosten

Kosten die gemaakt worden voor onderhoud, leegstand, verzekering, beheer en dergelijke van het onroerend goed, bijvoorbeeld uitgedrukt in een percentage van de huur. Feitelijk zijn het kosten verbonden aan de normale bedrijfsuitvoering.

Exploitatierekening

Zie Winst- en verliesrekening.

Externe financiering

Ter verkrijging van financiële middelen (vermogen) wordt een beroep gedaan op de vermogensmarkt (aandelen uitgeven of geld lenen).

Externe verslaglegging

Het proces van verzamelen, groeperen en verstrekken van (financiële) gegevens ten behoeve van belangstellenden buiten de onderneming. Ook wel financial accounting genoemd.

Factoring

Factoring is het uitbesteden van de debiteurenbewaking en -inning. Een factoringmaatschappij koopt de rekeningen, die een onderneming heeft uitstaan bij zijn debiteuren, op voor een bedrag dat lager ligt dan de totale som van deze rekeningen. De factoringmaatschappij neemt daarbij niet alleen de lusten maar ook de lasten (bijvoorbeeld het risico dat sommige debiteuren niet betalen) geheel over.

FIFO-systeem

Methode van voorraadwaardering: first in first out. Wat het eerst is ingekocht of geproduceerd, wordt geacht het eerst te zijn verkocht of gebruikt.

Financial accounting

Dit vakgebied houdt zich bezig met het verschaffen van informatie aan mensen/stakeholders buiten de onderneming, zoals het jaarverslag. Ook wel externe verslaglegging genoemd.

Financial lease

Dit is een leaseconstructie waarbij voor langere tijd een overeenkomst met elkaar wordt aangegaan. De looptijd van deze overeenkomst is afgestemd op de economische levensduur van de geleasede activa. Financial lease is een leasevorm waarbij de gebruiker (lessee) het economische belang van de activa heeft. In wezen heeft het leasecontract dan veel weg van een financieringsovereenkomst. Dit kan fiscaal voordelig zijn, er kan immers op de activa worden afgeschreven en eventueel is een investeringsaftrek te claimen. Overigens houdt financial lease niet per definitie in dat de kosten van het onderhoud niet in de leasetermijn zijn meegenomen. Is het onderhoud wel bij de leasetermijn inbegrepen, dan is er sprake van zogenaamde 'financial service leasing'.

Financieel beheer

Het uitvoeren van plannen door te beslissen over de bestemming van de aanwezige middelen (bijvoorbeeld kasmiddelen) en de aanwending daarvan. Daarnaast wordt met het beheer bedoeld op de bewaking van de uitvoering (implementatie) gericht op het bereiken van de gestelde doelen.

Financieel verslag

Met het financieel verslag legt de directie of het bestuur financieel verantwoording af over de gang van zaken van het afgelopen jaar. Deze documentatie geeft informatie over de financieel-economische gang van zaken in het afgelopen boekjaar. Het financiële verslag bestaat uit drie delen: de jaarrekening, het jaarverslag en overige gegevens. Het financieel verslag wordt in de volksmond ook wel financiële stukken of het jaarverslag genoemd, maar dit jaarverslag is dus feitelijk een onderdeel van het financiële verslag.

Zie ook Jaarrekening, Jaarverslag en Overige gegevens.

Financiering

Het door een organisatie voorzien in de vermogensbehoefte. Concreet gaat het over de manier waarop het totale vermogen van de onderneming is samengesteld (eigen vermogen versus vreemd vermogen). De wijze waarop de onderneming is gefinancierd, is vooral van belang voor de solvabiliteit van de onderneming. Aan een financiering zijn (rente)kosten verbonden.

Financieringsbeslissing

Beslissing van de onderneming om eigen en/of vreemd vermogen aan te trekken.

Financiële structuur

Het geheel van relaties tussen de kapitaalstructuur, de vermogensstructuur en de resultaten die de onderneming met behulp van haar activa behaald heeft.

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa zijn financiële waarden zoals vorderingen, aandelen maar ook lange termijndeposito's. Er wordt gesproken over 'financieel vast' als het een financiële waarde of recht betreft en bedoeld is om lang (> 1 jaar) in de onderneming te blijven. Het betreft alle naar hun aard langdurige financiële relaties die als activa kunnen worden aangemerkt. Onder de financiële activa worden volgens de wet (art. 367, titel 9, boek 2 Burgerlijk Wetboek) afzonderlijk opgenomen: aandelen, certificaten van aandelen en andere vormen van deelneming in groepsmaatschappijen, andere deelnemingen, vorderingen op groepsmaatschappijen, vorderingen op andere rechtspersonen en vennootschappen die een deelneming hebben in de rechtspersoon of waarin de rechtspersoon een deelneming heeft, overige effecten en overige vorderingen.

Fiscale eenheid

Een fiscale eenheid is een groep ondernemingen die met elkaar verbonden zijn en waarvoor de ondernemer een beschikking fiscale eenheid heeft aangevraagd bij de belastingdienst. Richting de belastingdienst kan dan worden volstaan met het doen van één aangifte omzetbelasting of vennootschapsbelasting. Het voordeel van een fiscale eenheid kan vanuit administratief oogpunt zijn (eenvoud). Aan de andere kant kunnen verliezen in de ene onderneming fiscaal worden verrekend met een andere onderneming. Een nadeel is de hoofdelijke aansprakelijkheid die dan op de eenheid en niet op de afzonderlijke eenheden berust. Een ander nadeel is dat er slechts eenmaal (voor de fiscale eenheid) gebruik gemaakt kan worden van het lage tarief vennootschapsbelasting. Anders zou dit voor iedere afzonderlijke onderneming van toepassing zijn. Organisaties in een fiscale eenheid moeten een organisatorische en financiële verwevenheid hebben, buiten het feit dat deze afzonderlijke ondernemingen dienen te zijn.

Frictiekosten

Frictiekosten kunnen worden omschreven als extra kosten die uitgaan boven het regulier beschikbare budget voor reguliere werkzaamheden als gevolg van het optreden van tijdelijke fricties (verstoring) ten opzichte van de normale gang van zaken.

Garantievermogen

Het garantievermogen is het eigen vermogen plus het achtergesteld vreemd vermogen. Dit achtergesteld vreemd vermogen bestaat uit achtergestelde leningen. Voor banken is de verhouding tussen garantievermogen en totaal vermogen een belangrijke maat voor de beoordeling van de solvabiliteit van de onderneming. Is deze verhouding in de ogen van de bank te laag, dan zal de bank niet bereid zijn het bedrijf een (nieuwe) lening te verstrekken.

Gebroken boekjaar

Van een gebroken boekjaar wordt gesproken als het boekhoudkundige jaar niet samenvalt met een geheel kalenderjaar.

Geconsolideerde jaarrekening

De geconsolideerde jaarrekening is de jaarrekening waarin de activa, passiva, baten en lasten van de rechtspersonen en vennootschappen die een groep of groepsdeel vormen en andere in de consolidatie meegenomen rechtspersonen en vennootschappen, als één geheel worden opgenomen (Artikel 2:405 lid 1 Burgerlijk Wetboek). Anders gezegd, het is de gezamenlijke jaarrekening van tot dezelfde groep behorende ondernemingen. Dit wordt ook wel de groepsjaarrekening genoemd. De posten op de balans en de winst- en verliesrekening, van de tot die groep behorende ondernemingen, worden bij elkaar opgeteld en tot één geheel gemaakt.

Geïnvesteed vermogen

Dit is het eigen vermogen (plus in concernsituaties een eventueel minderheidsbelang) plus de korte en lange rentedragende schulden.

Gemiddelde incassoperiode

De uitkomst van dit kengetal geeft (in maanden) aan hoelang gemiddeld gezien een debiteurensaldo open blijft staan. Voor de maandomzet kan ook de jaarmzet worden genomen gedeeld door 12. Dit is gelijk aan de Debiteurentermijn, maar die wordt meestal genoteerd in dagen.

Formule:

$$\text{Gemiddelde incassoperiode} = \frac{\text{debiteuren}}{\text{maandomzet}}$$

Gemiddelde omlooptijd van voorraden

De uitkomst van dit kengetal geeft aan hoelang de voorraden gemiddeld 'in huis' blijven. Hoe lager het aantal maanden of dagen, hoe gunstiger dit voor de liquiditeit van de onderneming is. Dit kengetal is omgekeerd evenredig (reciproque) met de omloopsnelheid van voorraden.

Formule:

$$\text{Gemiddelde omlooptijd van voorraden} = \frac{\text{voorraden}}{\text{omzet}}$$

Generally Accepted Accounting Principles (GAAP)

Algemeen aanvaarde afspraken, regels en procedures voor de financiële rapportage en verslaglegging door ondernemingen. De US-GAAP wordt in de Verenigde Staten gebruikt. De regelgeving in Europa is vastgelegd in de IFRS-richtlijnen. De US-GAAP en IFRS zijn op vele punten aan elkaar gelijk.

Zie ook *International Financial Reporting Standards (IFRS)*.

Geplaatst aandelenkapitaal

Het aandelenkapitaal dat door een NV of BV is uitgegeven; in tegenstelling tot maatschappelijk aandelenkapitaal, dat het maximaal uit te geven aandelenkapitaal aangeeft.

- Maatschappelijk kapitaal minus nog niet uitgegeven aandelen = Geplaatst kapitaal.
- Geplaatst kapitaal minus nog niet opgevraagd kapitaal = Opgevraagd kapitaal.
- Opgevraagd kapitaal minus nog niet gestort kapitaal = Gestort kapitaal.

Gestort aandelenkapitaal

Het deel van het aandelenkapitaal dat door aandeelhouders van een NV of BV ook gestort is (betaald).

- Maatschappelijk kapitaal minus nog niet uitgegeven aandelen = Geplaatst kapitaal.
- Geplaatst kapitaal minus nog niet opgevraagd kapitaal = Opgevraagd kapitaal.
- Opgevraagd kapitaal minus nog niet gestort kapitaal = Gestort kapitaal.

Goodwill

Goodwill is de meerprijs die een onderneming waard is boven de boekwaarde en duidt in economische zin het vermogen aan van een onderneming tot het behalen van extra winst, bijvoorbeeld vanwege de waarde van de naam, de reputatie of de onderliggende meerjarencontracten. Goodwill valt onder de post immateriële activa op de balans van een onderneming en wordt alleen opgevoerd als zij ook gekocht is. Volgens de nieuwste jaarverslagregels moet de goodwill jaarlijks worden beoordeeld. Als de winstgevendheid van een overgenomen onderneming niet langer de geactiveerde goodwill rechtvaardigt, moet de investering worden afgeschreven (amortization). Goodwill kan wel worden afgewaardeerd, maar niet worden opgewaardeerd. Daardoor kan er bij verkoop van een onderneming een situatie ontstaan waaruit niet duidelijk is hoe hoog de goodwill is.

Gouden balansregel

De gouden balansregel en de gulden financieringsregel worden dikwijls als synoniemen gehanteerd. Er bestaat echter een nuanceverschil. Zie ook Gulden financieringsregel. De gouden balansregel geeft aan dat er een evenwicht moet zijn tussen structuur (omvang en levensduur) van de activa en de structuur van het vermogen. Materiële vaste activa dienen te worden gefinancierd met eigen vermogen of langlopende schulden, terwijl vlottende activa met kortlopende schulden gefinancierd dienen te worden.

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de vaste activa worden gefinancierd door vermogensvormen die voor langere termijn aan de onderneming zijn toegezegd. Als de verhouding kleiner is dan één, is er een overschot aan lang vermogen waarmee de vlottende activa kunnen worden gefinancierd. Een lager kengetal van de gouden balansregel brengt een hogere liquiditeit met zich mee. Vaak worden in de noemer ook de voorzieningen meegenomen (op lange termijn).

Als norm wordt gesteld dat deze kleiner dan één moet zijn, dit betekent dat het werkkapitaal groter dan nul is. Zie ook Werkkapitaal en Current ratio.

Formule:

$$\text{Gouden balans regel} = \frac{\text{vaste activa}}{\text{eigen vermogen} + \text{lang vreemd vermogen}}$$

Groep

Groep van juridisch zelfstandige ondernemingen die organisatorisch verbonden zijn en ook een economische eenheid vormen. Een groep is pas een groepsmaatschappij alsook de zeggenschap over de verschillende ondernemingen bij een (of meer) moedermaatschappijen berust. Een groepsmaatschappij dient normaliter in een geconsolideerde jaarrekening te worden verwerkt.

Groepsvermogen

Eigen vermogen plus minderheidsbelangen.

Grootboek

In het grootboek wordt voor iedere balans resultatenpost afzonderlijk de veranderingen in financiële feiten bijgehouden.

Zie ook Dubbel boekhouden.

Gulden financieringsregel

De gouden balansregel en de gulden financieringsregel worden dikwijls als synoniemen gehanteerd. Er bestaat echter een nuanceverschil. Zie ook Gouden balansregel. De gulden financieringsregel gebruikt het overzicht van de gouden balansregel om het saldo van de operationele kasstromen als ook het saldo van de geldstromen die uit de aangetrokken vermogensvarianten komen, zo optimaal mogelijk in de tijd op elkaar af te stemmen. Oftewel: het is een methode van het in de tijd op elkaar afstemmen van de gelden die een organisatie ontvangt en moet betalen, met de kosten van de financieringen van de bezittingen. Optimaal voor een organisatie is (vaak) als de tijdstippen waarop betaald en ontvangen moeten worden, gelijk vallen.

Daarnaast wordt het begrip Gulden financieringsregel in de overheidssector op specifieke wijze gebruikt. Dan wordt bedoeld op de begrotingsnorm of -regel waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen begrotingsuitgaven met een lopend karakter (consumptie) en uitgaven met het karakter van kapitaalvorming (investeringen). De gulden financieringsregel staat toe dat de overheid leent om investeringen te financieren.

Uitgaven die in de inkomensperiode worden gedaan, leiden tot behoeftebevrediging in een reeks van komende jaren. Bijvoorbeeld: de aanleg van de Betuwelijn kost op dit moment geld (een investering), maar bevredigt de transportbehoeften tot ver in de toekomst (opbrengsten). De aflossing en rentebetaling over de schulden komen dan ten laste van toekomstige belastingbetalers. In dit beeld is dat ook terecht omdat zij ook profiteren van de voorziening. Alle overige uitgaven mogen uitsluitend gefinancierd worden uit de lopende inkomsten (zoals belastingen). Kenmerk van de lopende uitgaven is dat betaling en behoeftebevrediging in dezelfde inkomensperiode plaatsvinden. Bijvoorbeeld: de overheid betaalt salarissen uit aan onderwijspersoneel aan de basisschool in jaar X. Daarvoor krijgen kinderen in datzelfde jaar les.

Hedgefondsen

Van oudsher beleggingsfondsen die op basis van een vastgelegde strategie proberen om met zo min mogelijk risico's een maximaal rendement te halen. Het zijn vaak fondsen die met geleend geld opereren. Tegenwoordig veel gebruikt als verzamelnaam voor zeer speculatief ingestelde beleggingsfondsen. Zij zijn niet uit op een meerderheidsbelang, maar richten zich puur op het verkrijgen van grote sommen geld voor hun kleine groep zeer vermogende beleggers. Zij nemen een klein aandeel in een bedrijf en voeren dan de druk op om delen te verkopen, of het beleid aan te passen. Zij zoeken daarvoor vaak steun bij andere (meerderheids)aandeelhouders. Regelmatig wordt geprobeerd bedrijven te splitsen om de prestaties te verbeteren.

Zie ook Hedging.

Hedging

De term hedge betekent het indekken van risico's. Hedging is een strategie om investeringen tegen elkaar af te zetten. Een perfecte hedge is het elimineren van de mogelijkheid op toekomstige winsten of verliezen. Het verminderen van (financiële) risico's vindt plaats door financiële transacties af te dekken met tegengestelde transacties. Dit kan door bijvoorbeeld renteswaps of opties.

Hefboomeffect (financieel)

Dit wordt ook wel financial leverage genoemd. Het hefboomeffect wordt bepaald door de financiële structuur van de onderneming en de financiële lasten. Als er wordt geïnvesteerd, belegd of gewerkt met geleend geld waarbij de opbrengst van de activiteit hoger is dan de financieringsrente, leidt dit tot een hoger rendement dan door alleen te werken met eigen vermogen. Dit betekent dat er een positieve leverage wordt behaald. De verhouding tussen vreemd en eigen vermogen bepaalt in welke mate dit voordeel wordt behaald. Als de rentabiliteit van het totale vermogen lager is dan de kosten van vreemd vermogen, dan treedt een negatieve leverage op. Hoe groter het aandeel van vreemd vermogen in de financiering van de onderneming, des te sterker werkt het (positieve of negatieve) hefboomeffect. Natuurlijk stijgt het risicoprofiel van de organisatie doordat er vreemd vermogen wordt aangetrokken.

Als kengetal is het hefboomeffect het verschil tussen de REV en de RTV. De hefboom komt tot uitdrukking in de verhouding tussen vreemd vermogen en eigen vermogen. Oftewel, deze vermogensstructuur heeft invloed op de rentabiliteit. Een positief hefboomeffect heeft een positief effect op de REV.

Formule:

Hefboomeffect = $RTV + (RTV - RRV) \times (\text{vreemde vermogen} / \text{eigen vermogen})$

Herkapitalisatie

Een enge definitie: de verandering in de samenstelling van het eigen vermogen van een onderneming, waarbij het gestorte aandelenkapitaal wordt vergroot ten laste van de reserves. Herkapitalisatie in ruime zin wordt gebruikt als ook nieuw vermogen wordt aangetrokken.

Herwaardering

Verandering van de boekwaarde van activa in een nieuwe boekwaarde (meestal hogere), die meer in overeenstemming is met de actuele waarde.

Herwaarderingsreserve

Het gedeelte (herwaardering) van het eigen vermogen dat ontstaat door wijzigingen (meestal hogere) in de actuele waarde van de vaste activa.

Historische kostprijsstelsel

Het historische kostprijsstelsel is een waarderingsmethode voor activa en passiva. In een periode van prijsstijgingen, leidt dit waarderingsstelsel tot stille reserves op de balans. De historische kostprijs wordt meer formeler aangeduid met de verkrijgingsprijs als de onderneming het productiemiddel heeft verkregen/verworven of met de vervaardigingsprijs als de onderneming het productiemiddel zelf heeft vervaardigd. De historische kostprijs is een van de drie waarderingsstelsels die de Wet op de jaarrekening toestaat.

Zie ook Waarderingsstelsels.

Holding

Ook wel houdster- of moedermaatschappij genoemd. Dit betreft een onderneming die aandelen in een of meer andere ondernemingen in haar bezit heeft. In tegenstelling tot een beleggingsinstelling beoogt een holding doelbewust invloed uit te oefenen op het beleid van de dochtermaatschappijen. Veel directeur-grotoaandelhouders hebben naast hun werkmaatschappij, waarin het bedrijf is ondergebracht, ook een persoonlijke houdstermaatschappij, die de aandelen van de werkmaatschappij in bezit heeft. Vaak vormen holding en

werkmaatschappij een fiscale eenheid, waardoor bijvoorbeeld verliezen van de werkmaatschappij gecompenseerd mogen worden met winsten in de holding.

Hoofdelijke aansprakelijkheid

Het met privé en zakelijk vermogen aansprakelijk zijn voor de totale schuld van een organisatie. Hoofdelijke aansprakelijkheid betekent dat wanneer meerdere personen gezamenlijk een schuld aangaan, de schuldeiser het volledige bedrag bij elk van hen kan opeisen. De schuldeiser heeft tegenover ieder van hen recht op nakoming van het geheel. Ter voorkoming van hoofdelijke aansprakelijkheid kiezen veel ondernemers voor de rechtsvorm van een besloten vennootschap.

Zie ook Bestuurdersaansprakelijkheid.

Hypotheek of hypothecaire lening

Officieel het 'recht op andermans onroerende goederen om daarop de voldoening van een vordering bij voorrang te verhalen'. Met hypotheek wordt vaak onterecht de lening zelf aangeduid, maar het is eigenlijk het recht van de leninggever (hypotheeknemer) om zijn vordering op het onderpand te verhalen als de leningnemer (de hypotheekgever; degene die het goed in onderpand geeft) niet aan zijn verplichting voldoet. Het is meestal een vordering dan wel verplichting op lange termijn. Als de leningnemer niet aan zijn interesten aflossingsverplichtingen voldoet, heeft de leninggever het recht zijn vorderingen te verhalen op de opbrengst van het (in de hypotheekakte vermelde) onroerend goed. Dit wordt het recht van hypotheek genoemd.

Hypotheekverklaring

Afspraak tussen geldnemer (hypotheekgever) en geldverstrekker (hypotheeknemer) om te garanderen dat het onderpand, het onroerend goed, bij calamiteiten gereserveerd blijft voor de geldverstrekker. Er zijn twee soorten verklaringen, die vaak in combinatie worden gebruikt. Bij een negatieve hypotheekverklaring verklaart de geldnemer de onroerende zaken niet aan derden als zekerheid te stellen. Bij een positieve hypotheekverklaring verklaart de geldnemer zich bereid om, zodra de geldverstrekker dit wenst, een hypotheekverklaring voor de geldverstrekker op het onroerend goed te vestigen.

IJzeren voorraad

De voorraadomvang die minimaal noodzakelijk is om de continuïteit van het productieproces te garanderen. Het ijzeren voorraadstelsel is vooral een waarderingmethode. Deze voorraad wordt gewaardeerd tegen een vaste prijs en valt ook onder de vaste en niet de vlottende activa. Doel van deze methode is te voorkomen dat prijsschommelingen de waarde van de voorraad beïnvloeden en daarmee de nettowinst.

Immateriële vaste activa

Activa op de balans die van niet-stoffelijke aard zijn, zoals goodwill of intellectuele rechten als octrooien, licenties en auteursrechten. Verder: oprichtings- en aandelenuitgiftenkosten, onderzoeks- en ontwikkelingskosten, concessies en vergunningen. De branding (merknaam) van een onderneming kan hier ook onder vallen, mits dat niet de eigen brand name is.

Impairment

Impairment is feitelijk een ongelijkheid. De immateriële activa worden ieder jaar opnieuw beoordeeld en de minderwaarde of impairment (afboeking op immateriële activa) komt (afhankelijk van het object en de tolerantiegrenzen) direct en/of volledig ten laste van de winst- en verliesrekening.

Zie ook International Financial Reporting Standards (IFRS).

Indirecte kosten

Kosten die niet rechtstreeks toegewezen kunnen worden aan producten waarvoor zij gemaakt zijn; deze worden ook wel aangeduid als overheadkosten.

Ingehouden winst

Algemene naam voor reserves die gevormd zijn uit gerealiseerde winsten doordat deze winsten niet zijn uitgekeerd. Dit in tegenstelling tot agio- en herwaarderingsreserves.

Initial Public Offering (IPO)

De eerste aanbieding van een onderneming van zijn aandelenpakket aan het publiek. IPO's zijn meestal een kans voor al bestaande beleggers om grote winsten te boeken, omdat dit de eerste keer wordt dat deze aandelen een marktwaarde krijgen, gebaseerd op toekomstige groeiperspectieven van het bedrijf.

Initiële kosten

Kosten die zijn gemaakt om (bijvoorbeeld) een nieuw product te ontwikkelen, te maken en voor anderen beschikbaar (klanten, cliënten of patiënten) te krijgen. Het zijn de kosten (ontwikkeling, vernieuwing, projecten) die gemaakt moeten worden om iets nieuws 'aan het lopen' te krijgen.

Integrale kosten

De som van variabele en vaste kosten.

Integrale kostencalculatie

Ook wel absorption costing, commerciële kostprijs- of standaardkostprijscalculatie genoemd. Bij dit systeem worden alle overheadkosten toegerekend aan producten. Daarmee worden alle kosten opgenomen in de kostprijs.

Zie ook Kostenallocatiesysteem.

Integrale kostprijs

De (integrale) kostprijs van een product of dienst bestaat uit de totale kosten die gemaakt worden voor het produceren of leveren van het product of de dienst. Over het algemeen is dit voor de directe kosten relatief eenvoudig. De toerekening van de indirecte kosten levert veelal meer problemen op, aangezien er geen directe relatie tussen deze kosten en het product of dienst bestaat.

Zie Kostencalculatiesysteem.

Interest

Rente. Vergoeding die wordt betaald of ontvangen voor het (uit)lenen van geld.

Interimcontrole

Voorfase van de accountantscontrole, naar aanleiding van een risicoanalyse, waar de grootste administratieve pijnpunten in het financiële proces van een organisatie vaak mee worden blootgelegd. Dankzij de vroegtijdige interimcontrole kan de organisatie de verbeterpunten al doorvoeren voor de reguliere eindejaarcontrole.

Zie ook Accountantscontrole.

Interim-dividend

Dividend dat tussentijds (tijdens het boekjaar) aan de aandeelhouders wordt uitgekeerd. Interim-dividend wordt verrekend met het slotdividend.

Internal rate of return (IRR)

Rentevoet op basis waarvan toekomstige kasstromen contant worden gemaakt. Het staat voor het bedrag dat men denkt te gaan verdienen op een investering tijdens de levensduur van het project.

International Accounting Standards (IAS)

Dit zijn verslagleggingsregels die, voor de Europese aspecten, inmiddels onderdeel van de IFRS-richtlijnen zijn. Zie ook International Financial Reporting Standards (IFRS)

International Accounting Standards Board (IASB)

Internationale organisatie die probeert uniforme boekhoudkundige regels op te stellen voor internationaal opererende bedrijven, zodat de financiële gegevens, zoals jaarverslagen, van die bedrijven met elkaar vergelijkbaar zijn. De IASB is sinds 2001 de opvolger van de International Accounting Standards Committee (IASC).

International Financial Reporting Standards (IFRS)

IFRS is een boekhoudkundige standaard voor jaarverslagen van ondernemingen. Het betreffen nieuwe richtlijnen voor het opstellen van de vennootschappelijke jaarrekening die vanaf 1 januari 2005 dwingend van toepassing zijn voor alle aan een Europese beursgenoteerde ondernemingen. Daarbij gold een overgangstermijn van vijf jaar. Het gaat hier om accountancyrichtlijnen die op basis van de Europese regelgeving nu voor de gehele Europese Unie gelden.

IFRS omvat de oudere IAS. De oudere IAS-standaarden zijn niet komen te vervallen maar zijn uitgebreid en verder uitgewerkt. Daarnaast is een aantal IFRS-normen toegevoegd. Dit betekent dat een groot aantal activa en passiva anders gewaardeerd en gerubriceerd moet worden. Een voorbeeld is dat er niet meer wordt afgeschreven, maar gewerkt wordt met fair value principles. Oftewel ieder actief wordt ieder jaar opnieuw beoordeeld en de meerwaarde, minderwaarde of impairment (afboeking op immateriele activa) wordt (afhankelijk van het object en de tolerantiegrenzen) direct vermeld op de winst- en verliesrekening. Voor bijvoorbeeld aandelen in het bezit van de onderneming kan de actuele waarde aanzienlijk variëren, wat vooral duidelijk is bij beursgenoteerde ondernemingen. Deze veranderingen in de waarde beïnvloeden het vermogen en de winst, ook als het resultaat van de bedrijfsactiviteiten zelf niet is veranderd.

Interne financiering

Verkrijgen van geldmiddelen uit de ontvangsten die door de onderneming zelf worden verkregen. Belangrijkste bronnen van interne financiering zijn winstinhoudingen en afschrijvingen op productiemiddelen.

Interne rentevoet

De berekende rentabiliteit van een investeringsproject.

Interne verslaglegging

Het proces van verzamelen, groeperen en verstrekken van (financiële) gegevens ten behoeve van het management binnen de onderneming. Dit wordt ook wel management accounting genoemd.

Intrinsieke waarde

Waarde van het totale eigen vermogen van een onderneming. De term wordt vooral gebruikt als intrinsieke waarde per aandeel, te berekenen door het eigen vermogen te delen door het aantal uitstaande aandelen.

Inventaris

In het bijzonder gereedschappen, kantoormeubelen en dergelijke. De inventaris is een onderdeel van de vaste activa.

Investeren

Het beleggen van geld in productiemiddelen. Ook wel het door de organisatie vastleggen van gelden in duurzame productiemiddelen ten behoeve van de eigen organisatie.

Jaarcijfers

De jaarcijfers zijn een populaire benaming voor de jaarlijkse balans en winst- en verliesrekening die door ondernemingen worden opgemaakt. Tegenwoordig publiceren veel beursgenoteerde ondernemingen al snel in het nieuwe jaar hun voorlopige jaarcijfers. Pas bij de publicatie van het jaarverslag worden de officiële jaarcijfers vastgesteld.

Zie ook Deponeren jaarrekening en Financieel verslag.

Jaarplan

De meerjarenbeleidsplannen van de verschillende eenheden/sectoren worden vertaald naar jaarplannen. De focus van het jaarplan is gericht op het komende jaar en heeft een tijdshorizon van één jaar. In deze jaarplannen worden de relevante actieplannen voor het betreffende jaar beschreven. Hierin worden ook de werkplannen van de managers van die afdelingen betrokken. Het jaarplan wordt door het management aan de RvT voorgelegd en is daarmee een sturingsinstrument van de Raad van Bestuur of Raad van Toezicht.

Jaarrekening

Omvat een balans, winst- en verliesrekening met bijbehorende toelichtingen. Hiervoor zijn wettelijke richtlijnen met gegevens die hierin minimaal moeten worden opgenomen. Bij het opmaken van een balans en een winst- en verliesrekening dient de onderneming rekening te houden met de volgende vijf beginsels: realisatiebeginsel, matchingbeginsel, continuïteitsbeginsel, voorzichtigheidsbeginsel en bestendigheidbeginsel.

Zie ook Financieel verslag.

Jaarverslag

Het jaarverslag is wettelijk omschreven als het verslag van de directie of het bestuur. Het jaarverslag is onderdeel van het Financieel verslag. In de volksmond wordt met het jaarverslag het Financieel verslag bedoeld.

Zie Financieel verslag.

Joint venture

Een samenwerkingsverband in de vorm van een overeenkomst en/of een rechtspersoon waarbij twee of meer partijen gezamenlijk een economische activiteit ondernemen en waarbij er sprake is van gezamenlijke zeggenschap.

Journaalpost

In de boekhouding wordt van elk financieel feit vastgelegd welke grootboekrekening, voor welk bedrag moet worden gecrediteerd en welke grootboekrekening voor welk bedrag gedebiteerd.

Kaderbrief

Een kaderbrief is een notitie waarin de beleidsuitgangspunten van een begroting worden weergegeven. Ook worden, op hoofdlijnen, de uitgangspunten voor de financiën voor het komend jaar geschetst.

Kapitaal

Kapitaal is (in de bedrijfseconomie) in essentie de passief zijde van de balans. Daarbij gaat het alleen om het eigen deel van het vermogen (het eigen vermogen). Macro-economisch wordt de term Kapitaal gebruikt om een productiefactor aan te duiden naast grond en arbeid (de actiefzijde van de balans).

Kapitaallasten

De lasten, zoals afschrijvingen en rentekosten, die direct verband houden met het eigen vermogen of het vreemd vermogen.

Kapitaalstructuur

De kapitaalstructuur van een onderneming is een indicatie van de wijze van financiering. Een onderneming kan zichzelf in grote lijnen financieren met kapitaal of met schulden waarbij zij de kosten voor beide zal proberen te minimaliseren. Een ratio van schuld ten opzichte van alle activa in een onderneming kan worden gebruikt als een indicator van de kapitaalstructuur van een onderneming.

Kas

Betalingsmiddelen. Omvat onmiddellijk beschikbare banken girotegoeden.

Kasstelsel

Bij het kasstelsel is het moment van uitgeven of ontvangen van gelden bepalend voor het moment waarop een post wordt opgenomen in de verantwoording (bijvoorbeeld begroting). In het boekhoudstelsel wordt de winst bepaald door het verschil in opbrengsten en kosten.

Zie Begrotingsstelsel.

Kasstroom

De kasstroom of cashflow van een jaar omvat ontvangsten minus uitgaven oftewel de in- en uitgaande geldstromen. Hierbij gaat het om de werkelijke geldstroom. Er worden verschillende kasstromen onderscheiden, die tezamen de totale kasstroom bepalen:

- Kasstroom uit operationele activiteiten: het bedrijfsresultaat, vermeerderd met de mutaties in de vlottende middelen en de afschrijvingen en verminderd met de mutaties in de voorzieningen.
- Kasstroom uit financieringsactiviteiten: de kasstroom uit de mutaties van nieuw opgenomen leningen en aflossing van langlopende schulden.
- Kasstroom uit investeringsactiviteiten: de kasstroom uit mutaties in investeringen en desinvesteringen in materiële en immateriële activa, deelnemingen, kortlopende leningen en financiële vaste activa.

Zie ook Kasstroomoverzicht.

Kasstroomoverzicht

Overzicht van de feitelijke geldstromen die in de verslagperiode beschikbaar zijn gekomen en van het gebruik dat van deze middelen is gemaakt. In dit overzicht wordt onderscheid gemaakt in operationele activiteiten, investeringsactiviteiten en financieringsactiviteiten. Dit wordt ook wel staat van herkomst en besteding der middelen genoemd.

Zie ook Kasstroom.

Kengetal

Een kengetal wordt ook wel kerncijfer, ratio, verhoudingsgetal of prestatie-indicator genoemd. Ook wordt in verschillende theorieën een onderscheid gemaakt tussen kenen stuurgetallen. Kengetallen worden ingezet vanuit een diagnostische invalshoek.

Stuurgetallen wordt ingezet om vanuit een nulsituatie en bijbehorende streefwaarden de richting van het beleid aan te geven. Zowel ken- als stuurgetallen geven de verhouding weer tussen twee of meer grootheden. Een kengetal kan daarmee zowel een absoluut getal als een verhoudingsgetal zijn.

Kernvermogen

Het aandelenkapitaal plus de reserves van een onderneming. Deze term wordt alleen in de financiële sector gebruikt.

Koers-winstverhouding

Met dit kengetal wordt duidelijk hoeveel maal de winst per aandeel moet worden betaald om dat aandeel te kunnen kopen. Dit is sterk afhankelijk van het moment en de beurs waar het aandeel staat genoteerd. Daarmee is het meer een verwachting die de beleggers hebben ten aanzien van de resultaten van de onderneming. Concreet geeft het kengetal inzicht in hoeveel geld beleggers willen betalen voor één euro jaarlijkse winst.

Formule:

$$\text{Koers-winstverhouding} = \frac{\text{aandelenkoers}}{\text{netto winst per gewoon aandeel}}$$

Kortlopende schulden

Post aan de passivazijde van de balans die de hoogte aangeeft van de schulden op de balansdatum met een looptijd korter dan een jaar.

Kosten

De term kosten wordt per vakgebied verschillend gedefinieerd. Het gaat veelal om de 'opgeofferde' waarden in een organisatie. Hiermee wordt bedoeld alle bestedingen in een organisatie maar ook alle middelen die verloren gaan, gebruikt worden, enzovoort, bedoeld om opbrengsten in een organisatie te genereren. Kosten vormt een begrippenpaar met opbrengsten.

Kostencalculatiesystemen

In zijn algemeenheid is er een driedeling te maken in systemen/methoden om kosten te calculeren. De systemen zijn verschillend op basis van de wijze waarop de kosten worden toegewezen aan kostendragers en de verfijndheid van het systeem:

- variabele kostencalculatiesystemen (direct costing of marginale kostencalculatie);
- traditionele integrale kostprijsberekeningssystemen (absorption costing, commerciële kostprijs of standaardkostprijs);
- activity based costing systemen (ABC).

Kostendekkingsgraad

Vaak kan vanuit de exploitatierekening (rekening van baten en lasten) worden vastgesteld in hoeverre de gemaakte kosten worden gedekt door opbrengsten.

Kostendrager

Een activiteit waarover kosteninformatie wordt verzameld en waar een gebruiker van de financieel-economische informatie iets over wil weten. Meestal is een kostendrager een product, maar in principe kan een kostendrager alles zijn waarvoor de bepaling van de kosten gewenst is. Voorbeelden zijn: de kosten van een product of dienst aan een klant of de kosten van een locatie.

Kostentoerekening

Een verdeling van de kosten die voor producten zijn gemaakt. Deze kosten kunnen op verschillende wijzen worden toegerekend aan (meestal) de kostendragers (of kostenplaatsen). Dit wordt ook wel kostenverbijzondering genoemd.

Kostprijs

Kosten berekend per eenheid product.

- Integrale kostprijs: alle kosten (de vaste en variabele kosten) worden in de berekening opgenomen.
- Variabele kostprijs: er wordt alleen gekeken naar de variabele kosten, bijvoorbeeld ingeval van extra productie bij dezelfde vaste kosten.
- Standaardkostprijs: hierbij wordt bij de berekening van de kostprijs uitgegaan van standaardhoeveelheden en standaardprijzen.

Kredietrisico

Het risico dat een debiteur zijn schulden niet kan betalen.

Langlopende schulden

Post aan de passivazijde van de balans die de hoogte aangeeft van de schulden op de balansdatum met een looptijd langer dan een jaar.

Lang vreemd vermogen

Verplichtingen tot (terug)betaling op langere termijn (langer dan één jaar). Omvat langlopende leningen en eventuele voorzieningen op langere termijn.

Lasten

Alle (geld)bedragen die in de loop van het boekjaar leiden tot een afname van het eigen vermogen. De lasten staan credit in de boekhouding, net zoals de betalingen per kas of giro. Het gaat om alle kosten in een winst- en verliesrekening (in scontroform). Lasten vormt een begrippenpaar met baten.

Latentie

Dit heeft betrekking op een fiscale post. Dit kan bijvoorbeeld zowel een latente belastingverplichting of een belastingvordering zijn. Deze voorziening is nodig in verband met te verwachten (toekomstige) belastinglasten die al in het lopende jaar is ontstaan (het waarderingsverschil van dat jaar). Het heeft dan betrekking op de afwijkende fiscale waardering van activa en passiva ten opzichte van de bedrijfseconomische waardering.

Leasing

De wijze van financiering van productiemiddelen. Bij leasing wordt de contractant aan het eind van de periode niet automatisch eigenaar, maar verkrijgt een optie om het goed tegen een lage prijs te kopen of de lease voort te zetten tegen een sterk verlaagde leaseprijs.

- *Operational lease*. Het economisch risico wordt gedragen door de verhuurder (de lessor). Operational lease staat niet in de balans, maar wel bij de 'niet uit de balans blijvende verplichtingen' en ligt dicht tegen huur aan.
- *Financial lease*. Het risico wordt gedragen door de huurder (de lessee). Financial lease ligt dicht tegen koop aan en staat wel in de balans.

Leencapaciteit

Mogelijkheden die een onderneming heeft om nieuw vreemd vermogen aan te trekken.

Lening o/g

Een manier om vreemd vermogen aan te trekken is het sluiten van een lening. Dit wordt meestal voor een periode langer dan één jaar gedaan, waardoor het tot het lang vreemd vermogen behoort. Een lening o/g staat voor opgenomen geld.

Lening u/g

Uitgeleend geld (u/g), het vermogen dat de onderneming heeft uitgeleend.

Levenscyclus (van een product)

De fasen die een product over het algemeen qua omzet doorloopt: de aanloopfase, de groeifase, de verzadigingsfase en de afbouwfase.

Levensduur

De verwachte nuttige gebruiksduur van een duurzaam productiemiddel waarover de aankoopprijs zal moeten worden afgeschreven ten laste van de resultatenrekening.

- *Economische levensduur*. De periode waarin het productiemiddel economisch verantwoord gebruikt kan worden, dus rekening houdend met de opbrengsten en de (onderhouds)kosten ervan.
- *Technische levensduur*. De periode waarin het productiemiddel technisch kan functioneren.

Leverage

Zie Hefboomeffect.

Leveraged buy out (LBO)

Dit heeft betrekking op de wijze waarop een overname wordt gefinancierd. De koopprijs (oftewel liquiditeitsbehoefte) wordt gefinancierd met relatief veel vreemd vermogen (vandaar de term Leveraged). De financier krijgt hiervoor een aantal zekerheden. De overgenomen onderneming dient dit later terug te betalen. De activa van de overgenomen onderneming worden veelal als onderpand voor de leningen gebruikt.

Zie ook Buy out.

Leverancierskrediet

De leverancier heeft al geleverd, maar de koopprijs hoeft pas later betaald te worden.

Libor

London Interbank Offered Rate. Dit is het basisrentepercentage waartegen banken elkaar geld uitlenen. Er zijn 9 soorten Libors (waaronder dollar en euro). Libor is het meest gebruikte referentietarief in de internationale geldmarkt en is vastgesteld door een onafhankelijke organisatie: de BBA (British Bankers' Association). De ontwikkeling van de Euro-Libor loopt ongeveer parallel met de Euribor-rente.

LIFO-systeem

Methode van voorraadwaardering: last in first out. Wat het laatst is ingekocht of geproduceerd, wordt geacht het eerst te zijn verkocht of gebruikt. Wordt ook gebruikt bij collectieve ontslagen als methode om de volgorde van afvloeiing te bepalen.

Liquide middelen

Kasgeld en banksaldi.

Liquiditeit

Geeft aan in hoeverre een onderneming in staat is aan haar verplichtingen op korte termijn te voldoen. Een negatieve liquiditeit van een onderneming kan uiteindelijk leiden tot betalingsproblemen. Liquiditeit hoeft geen probleem te zijn als er voldoende solvabiliteit is om nieuwe liquiditeit aan te trekken. De liquiditeitspositie van een onderneming wordt doorgaans uitgedrukt in de current ratio of quick ratio.

Liquiditeitsbalans

Op de balans zijn de activa en passiva gerangschikt naar de mate van liquiditeit. Om dit te benadrukken wordt soms de term liquiditeitsbalans gebruikt.

Zie Balans.

Liquiditeitsbegroting

Een begroting waarbij de doelstelling is ervoor te zorgen dat op elk moment voldoende liquide middelen aanwezig zijn om de begrote activiteiten te kunnen uitvoeren. Het is een begroting van in- en uitgaande geldstromen gedurende een bepaalde periode.

Liquidatiewaarde van een onderneming

Bij liquidatie van een onderneming worden de bezittingen, vaak per opbod, verkocht. De waarde van de onderneming is dan de verkoopopbrengst minus de kosten van liquidatie (waaronder personeelskosten en uitstaande schulden).

Maatschap

Rechtsbetrekking tussen twee of meer personen, die zich bij overeenkomst verplichten om iets (vermogen of arbeid) in gemeenschap te brengen met het doel om daarmee in onderlinge samenwerking een voordeel te behalen en dat onder elkaar te verdelen. De deelnemers aan deze rechtsbetrekking noemt men maten. De maten zijn, ieder voor een gelijk deel, met hun privévermogen aansprakelijk voor schulden. Inschrijving in het Handelsregister is verplicht.

Zie ook Rechtsvorm.

Maatschappelijk kapitaal

Het maximale (nominale) aandelenkapitaal dat een NV of BV volgens de statuten kan plaatsen. Een deel van het maatschappelijk kapitaal kan ongeplaatst blijven (niet uitgegeven).

Maatschappelijk kapitaal minus nog niet uitgegeven aandelen = Geplaatst kapitaal.

Geplaatst kapitaal minus nog niet opgevraagd kapitaal = Opgevraagd kapitaal.

Opgevraagd kapitaal minus nog niet gestort kapitaal = Gestort kapitaal.

Management accounting

Vakgebied dat zich bezighoudt met het verschaffen van relevante informatie voor besluitvorming, planning, control en prestatiemeting. Ook wel interne verslaglegging genoemd.

Management Buy Out (MBO)

Overname van een (deel van een) onderneming door de zittende leiding en eventueel ander personeel, al dan niet met hulp van financiering van buitenaf.

Management letter

Zie Accountantsverslag.

Marginale kosten

De marginale kosten zijn de kosten die één extra product of eenheid met zich brengt. Als de variabele kosten constant zijn, zijn de marginale kosten gelijk aan de variabele kosten. De winst is maximaal totdat de marginale opbrengst gelijk is aan de marginale kosten.

Het verschil tussen de marginale en incrementele kosten ligt in het feit dat de marginale kosten betrekking hebben op één extra eenheid en de incrementele op een groep extra eenheden.

Marginale kostencalculatie

Zie Direct costing of Kostencalculatiesystemen.

Marginale opbrengsten

De marginale opbrengst is de opbrengst die één extra product of eenheid met zich meebrengt. De winst is maximaal als de marginale opbrengst gelijk is aan de marginale kosten. Bij een grotere afzet zouden de marginale kosten namelijk hoger zijn dan de marginale opbrengst en dat zou een extra product verlies opleveren. Het verschil tussen de marginale en incrementele opbrengsten ligt in het feit dat de marginale opbrengsten betrekking hebben op één extra eenheid en de incrementele op een groep extra eenheden.

Matchingbeginsel

Dit beginsel gaat er van uit dat bij de waardering en bepaling van het resultaat niet het moment van betaling of ontvangst bepalend is, maar dat kosten- en opbrengstentoe rekening over een periode moet plaatsvinden. Met andere woorden: uitgaven en ontvangsten moeten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben.

Zie Jaarrekening.

Materiële vaste activa

Tastbare vaste activa, zoals gebouwen en machines.

Meerjarenbegroting

Financiële weergave van de lange termijnplannen van een onderneming. Een meerjarenbegroting heeft betrekking op een periode van drie of meer jaren en heeft een globaal karakter.

Meerjarenbeleidsplan

De meerjarenstrategie wordt uitgewerkt in meerjarenbeleidsplannen. Hierbij wordt de strategie vertaald op het niveau van bedrijfseenheden, werkmaatschappijen, ondersteunende diensten en/of sectoren. De meerjarenstrategie is dan aangevuld met de specifieke aspecten van de eenheid/sector (de sectoren eenheidsplannen). Hiermee wordt de meerjarenstrategie geïntegreerd in de onderliggende strategische plannen.

Zie ook Meerjarenstrategie.

Meerjarenstrategie

Een organisatie ontwikkelt een meerjarenstrategie. Hierin worden de missie, visie en het strategisch beleid voor de organisatie uiteengezet. De focus van deze plannen is vaak 3 tot 5 jaren. Dit wordt vaak strategisch plan of businessplan genoemd.

Zie ook Meerjarenbeleidsplan.

Middellange lening

Lening met een looptijd van 1 tot 10 jaar.

Minderheidsbelang van derden

Een onderneming wordt gewoonlijk gefinancierd met eigen en vreemd vermogen. In concernverband, waarbij de moeder niet alle aandelen in bezit heeft, is sprake van financiering door de dochter. Op dat moment bestaan drie soorten vermogen: eigen vermogen, vreemd vermogen en andermans vermogen (dochter). Het eigen vermogen en het andermans vermogen stellen het totale groepsvermogen voor. In deze definitie is alleen de technische regel van de jaarrekening uitgelegd. Daarbij is niet gekeken hoe moet worden omgegaan met consolideren van deelnemingen.

Minimumwaarderingsregel

Stelregel dat voor de waardering van voorraden op de balans de historische kostprijs of de marktwaarde wordt aangehouden, al naargelang de laagste van de twee. De winsten worden pas geboekt wanneer deze ook werkelijk gemaakt worden, maar als de marktwaarde kleiner is dan de kostprijs wordt verlies geboekt (op dat moment een afwaardering).

Moedermaatschappij

Houdstermaatschappij die de uiteindelijke zeggenschap heeft over alle tot de groep behorende maatschappijen. Een moederonderneming oefent zeggenschap uit over een dochteronderneming op basis van direct en/of indirect aandelenbezit.

Zie Holding.

Naamloze vennootschap (NV)

Een ondernemingsvorm waarvan het vermogen van de vennootschap verdeeld is in aandelen. Iedere vennoot, meestal aandeelhouder genoemd, neemt deel voor één of meer aandelen. De aandeelhouders lopen slechts risico voor het deel van het bedrag van hun deelneming. In de leiding van de NV wordt voorzien doordat de aandeelhoudersvergadering één of meer directeuren (bestuurders) benoemt. De NV is een rechtspersoon, hetgeen betekent dat hij een juridische zelfstandigheid heeft, met eigen vermogen dat los staat van de persoon van de aandeelhouders. In de statuten van de vennootschap worden de spelregels die van toepassing zijn beschreven. In tegenstelling tot een Besloten Vennootschap zijn de aandelen vrij verhandelbaar (met uitzondering van aandelen op naam). Daartoe zijn de aandelen ter beurse genoteerd. Hierop zijn uitzonderingen mogelijk (bijvoorbeeld een NV die van de beurs gehaald is maar niet omgezet wordt naar een andere ondernemingsvorm).

Zie ook Rechtsvorm.

Nacalculatie

Het berekenen van de verschillen tussen de geplande uitkomsten en de feitelijke realisaties.

Netto Contante Waarde (NCW)

Met de NCW wordt gekeken naar de waarde van het geld in de toekomst, rekening houdend met een verwacht rendement. Met één euro op dit moment kan meestal meer worden gekocht dan met dezelfde euro over tien jaar, alleen al vanwege de inflatie. Maar het lenen van één euro op dit moment betekent dat die euro de komende jaren terugbetaald moet worden plus de verschuldigde rente. Bij de investeringsbeslissing (wel of niet investeren), is het van belang rekening te houden met de tijdswaarde en het renderen van geld.

Voorbeeld: een bedrag x wordt geleend tegen $r\%$ rente. Na één jaar moet $x(1+r)$ terugbetaald worden. Immers: bedrag x wordt na één jaar $x + x \cdot r = x(1+r)$. Na twee jaar: $x(1+r) + x(1+r)r = x(1+r)^2$ enzovoort (rente over rente betalen, de zogenaamde samengestelde interest).

Bij het rangschikken van projecten of investeringen op basis van NCW, kiest men de projecten met de hoogste NCW eerst.

Formule:

$$NCW = -I + \frac{KS_t}{(1+r)^t} + \frac{KS_{t+1}}{(1+r)^{t+1}}$$

I = investering
 KS = kasstroom
 r = gewenst rendement
 t = het jaar

Norm: Is de NCW > 0 dan kan het project worden aanvaard.

Netto toegevoegde waarde

Omzet van de onderneming exclusief btw, verminderd met de kosten van gronden hulpstoffen, diensten van derden en overige bedrijfskosten (met uitzondering van lonen, salarissen, sociale lasten en interestkosten vreemd vermogen).

Zie ook *Toegevoegde waarde*.

Netto winstmarge

In dit kengetal wordt de relatie gelegd tussen de behaalde winst (na belasting) en de omzet. Dit wordt ook de nettowinst genoemd. Het berekende percentage geeft inzicht in de verhouding tussen de kosten die nodig waren om de opbrengst te behalen en de opbrengst zelf. De nettowinst is gelijk aan de winst na rente en belasting.

Formule:

$$\text{Netto winstmarge} = \frac{\text{netto winst}}{\text{omzet}} \times 100\%$$

Netto omzet

Opbrengst uit levering van goederen en diensten onder aftrek van kortingen, omzetbelasting (btw), restituties, schadevergoedingen en dergelijke.

Nettovermogenswaarde

Deze methode wordt in principe gebruikt voor het waarderen van deelnemingen. De grondslagen van waardering van de deelneming zelf zijn hierbij het uitgangspunt. De nettovermogenswaarde is het vastgestelde bedrag (totale activa minus schulden en voorzieningen) aan eigen vermogen van de onderneming waarin wordt deelgenomen. De nettovermogenswaarde is een van de drie waarderingsstelsels die de Wet op de jaarrekening toestaat.

Zie ook *Waarderingsstelsels*.

Nettowinst

Winst na aftrek van belastingen. Betekent een aanwas van het eigen vermogen voor zover de nettowinst niet wordt uitgekeerd.

Niet-geconsolideerde deelnemingen

Afhankelijk van de mate van zeggenschap in de deelnemingen zal een onderneming deze deelnemingen wel of niet moeten consolideren. Als deelnemingen niet worden geconsolideerd worden deze op de balans gepresenteerd onder de beleggingscategorie (indien de primaire activiteit voor deelnemen beleggen is) of onder niet-geconsolideerde deelnemingen. Vaak betreft dit minderheidsdeelnemingen.

Zie ook *Consolidatie van deelnemingen*.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Deze verplichtingen hebben geen relatie met een activa- of passivapost op de balans, maar kunnen financieel wel van wezenlijke invloed zijn op de financiën van een organisatie. Meestal is het daarom toch verplicht deze verplichting op te nemen in de toelichting op de jaarrekening. Een voorbeeld kunnen de langlopende huisvestings-, lease-, of dienstverleningscontracten zijn.

Nominale waarde

De nominale waarde is de waarde die vermeld staat op een verhandelbaar waardepapier zoals een aandeel of obligatie. Dit is hetzelfde als de waarde van de aandelen die in de statuten van een NV staat vermeld. Deze waarde wijkt gewoonlijk af van de handelswaarde of beurskoers.

Normale bezetting

De gemiddelde (verwachte) bezetting gedurende een aantal toekomstige perioden van de aanwezige productiecapaciteit in mensen en middelen.

Octrooi

Wettelijk recht om een uitvinding te exploiteren. Hoort bij de immateriële vaste activa.

Omloopsnelheid

Geeft de frequentie aan waarmee een bepaalde grootte circuleert, bijvoorbeeld omloopsnelheid van de voorraad of van het vermogen afgezet ten opzichte van de omzet van de onderneming. Omloopsnelheid en omlooptijd zijn elkaars omgekeerde.

Omloopsnelheid van de totale activa

In dit kengetal gaat het om het aantal keren dat de totale activa (vastgelegd in euro's) in een bepaalde periode (jaar) zijn omgezet. Anders gezegd: hoeveel omzet ontvangt een onderneming gemiddeld per jaar terug per geïnvesteerde euro? Hiervoor wordt ook de term 'omloopsnelheid van het totale vermogen' gebruikt.

Formule:

$$\text{Omloopsnelheid totale activa} = \frac{\text{netto jaaromzet}}{\text{totale activa}}$$

Omloopsnelheid van het eigen vermogen

De omloopsnelheid van het vermogen geeft inzicht in de efficiency van het vermogensgebruik: hoe efficiënt wordt het aan de onderneming beschikbaar gestelde vermogen ingezet? In het algemeen geldt: hoe hoger de omloopsnelheid van het vermogen, hoe efficiënter er van het beschikbare vermogen gebruik wordt gemaakt.

Formule:

$$\text{Omloopsnelheid van eigen vermogen} = \frac{\text{netto jaaromzet}}{\text{eigen vermogen}}$$

Omloopsnelheid van het totale vermogen

Dit kengetal gaat over de doelmatigheid van het aangewende vermogen. Hoe hoger dit kengetal, des te minder vermogen nodig is om een bepaalde omzet te behalen. Hiervoor wordt ook de omloopsnelheid van de totale activa gebruikt.

Formule:

$$\text{Omloopsnelheid van het totale vermogen} = \frac{\text{netto jaaromzet}}{\text{eigen + vreemd vermogen}}$$

Omloopsnelheid van vaste activa

Zie omloopsnelheid totale activa.

In de noemer wordt de totale activa vervangen door vaste activa.

Omloopsnelheid van vlottende activa

Zie omloopsnelheid totale activa.

In de noemer wordt de totale activa vervangen door vlottende activa.

Omloopsnelheid van voorraden

De omloopsnelheid van de voorraden geeft aan hoe lang de voorraden in het magazijn liggen opgeslagen. Hoe hoger de uitkomst van deze ratio des te korter liggen de voorraden opgeslagen en komt het in de voorraden geïnvesteerde vermogen beschikbaar en hoe ruimer de liquiditeit (liquide middelen) van de onderneming.

Formule:

$$\text{Omloopsnelheid van voorraden} = \frac{\text{kostprijs omzet}}{\text{voorraden}}$$

Omlooptijd

Is de duur waarmee een bepaalde grootte één keer doorloopt/omloopt. Omloopsnelheid en omlooptijd zijn elkaars omgekeerde.

Zie ook Omloopsnelheid.

Omlooptijd crediteuren

Deze tijd is te definiëren als de tijd die gemiddeld verstrijkt tussen het inkopen bij toeleveranciers en het betalen van de rekeningen daarvan. Deze omlooptijd is voor een leverancier van belang in het kader van zekerheden en risico's.

Formule:

$$\text{Omlooptijd crediteuren} = \frac{\text{crediteuren}}{\text{inkopen op rekening}} \times 365 \text{ (in dagen)}$$

Norm: 30 tot 60 dagen (landenspecifiek).

Omlooptijd debiteuren

Deze tijd is te definiëren als de tijd die gemiddeld verstrijkt tussen het ontstaan van vorderingen op de afnemers (de klanten) en het innen van de gelden daarvan. Concreet, wat is de krediettermijn die de onderneming toestaat?

Formule:

$$\text{Omlooptijd debiteuren} = \frac{\text{debiteuren}}{\text{inkopen op rekening}} \times 365 \text{ (in dagen)}$$

Norm: 30 tot 60 dagen.

Omzet

De levering van diensten en producten van een onderneming tegen factuurbedragen, exclusief btw. Daarmee is de omzet het totaal van de opbrengsten voor een onderneming uit de gewone bedrijfsvoering.

Omzetsnelheid van de voorraad

Aantal malen dat de gemiddelde voorraad in een jaar is verkocht of omgezet, ofwel: omzet gedeeld door gemiddelde voorraad per jaar.

Onderhanden werk

Werk dat nog niet voltooid is.

Onderhandse lening

Langlopende lening die verstrekt wordt door voornamelijk institutionele beleggers, buiten de vermogensmarkt om.

Ondernemingskamer

De Ondernemingskamer is een gespecialiseerd onderdeel van het Gerechtshof te Amsterdam. Bij de Ondernemingskamer zijn zowel juridisch geschoolde medewerkers als deskundigen, die niet tot de rechtelijke macht behoren, werkzaam. De deskundigen worden benoemd door de Minister van Veiligheid en Justitie. De Ondernemingskamer bestaat per zitting uit drie leden van het Gerechtshof en twee deskundigen. In de Ondernemingskamer worden zaken behandeld die betrekking hebben op het ondernemingsrecht, inclusief de Wet op de ondernemingsraden. Voorbeeld is het afhandelen van het beroepsrecht rond het adviesrecht van ondernemingsraden.

Onderpand

Waarborg/zekerheidstelling voor de verschaffer van vreemd vermogen.

Onverdeelde winst

Gerealiseerde winst waarover de aandeelhouders nog moeten besluiten of deze zal worden ingehouden (toegevoegd aan de reserves van de onderneming, bijvoorbeeld ter versterking van het eigen vermogen), dan wel uitgekeerd aan de aandeelhouders in de vorm van dividend.

Oormerken

Uitgaven of inkomsten die geoormerkt worden, mogen uitsluitend aan het doel waarvoor deze bestemd zijn worden besteed. Geoormerkte gelden zijn bijdragen die door de overheid worden verstrekt aan een instelling met een publieke taak (bijvoorbeeld onderwijs), waarbij op voorhand is bepaald aan welk doel dit geld besteed dient te worden.

Opbrengsten

Aan perioden, producten enzovoort toegerekende geldontvangsten in verband met de verkoop of levering van producten en/of diensten. Opbrengsten vormt een begrippenpaar met kosten.

Operational lease

Veel voorkomende vorm van leasen, bijvoorbeeld bij auto's van de zaak. Hierbij wordt periodiek (vaak maandelijks) een leaseprijs betaald voor het gebruik van het activa. Het economisch en juridisch eigendom (en dus ook de bijbehorende risico's zoals onderhoud en veroudering) blijven bij de verhuurder (de lessor).

Operationele nettowinst

Nettowinst die voortkomt uit de normale ondernemingsactiviteiten, dus zonder eventuele buitengewone baten en lasten (de zogenaamde niet-operationale resultaten).

Opslagduur van de voorraad

De opslagduur is een graadmeter om de optimale voorraad te berekenen. De opslagduur geeft aan hoeveel dagen de producten gemiddeld in het magazijn liggen.

Zie omloopsnelheid en omlooptijd.

Formule:

$$\text{Opslagduur van de voorraad} = \frac{\text{gemiddelde voorraad}}{\text{kostprijs van de jaaromzet}} \times 365 \text{ (in dagen)}$$

Opslagmethode

Bij de opslagmethode, ook wel toeslagmethode genoemd, worden de indirecte kosten uitgedrukt in een percentage van de directe kosten.

Overheadkosten

Kosten die worden toegerekend aan kostendragers kunnen worden verdeeld in twee categorieën: directe en indirecte kosten. Indirecte kosten worden soms ook overheadkosten genoemd.

Overige gegevens

Onder de Overige gegevens zijn onder andere opgenomen de accountantsverklaring en het voorstel tot winstbestemming. De Overige gegevens zijn een onderdeel van het Financieel verslag.

Zie Financieel verslag.

Overlopende activa

Dit zijn door de onderneming vooruitbetaalde of nog te ontvangen posten, die geheel of gedeeltelijk betrekking hebben op het volgende boekjaar. Het kunnen vorderingen zijn in de vorm van producten of diensten. Voorbeelden zijn: de verzekeringspremie (wordt één jaar vooruitbetaald), opgebouwde rente op een vordering, voorschotten op salarissen, enzovoort.

Overlopende passiva

Dit zijn door de onderneming nog te betalen kosten, die geheel of gedeeltelijk betrekking hebben op het verstreken boekjaar. Het zijn aanspraken van anderen op de onderneming die pas in het volgende boekjaar inbaar zijn of verschuldigd worden.

Voorbeelden zijn: opgebouwd vakantiegeld van medewerkers of opgebouwde rente.

Overlopende posten

Ook wel transitoria genoemd. Hiermee wordt het samenspel van overlopende passiva en overlopende activa bedoeld.

Passiva

De passiva op de balans bestaan uit het eigen en vreemd vermogen, de voorzieningen en alle korte termijn verplichtingen (vlottende passiva) van de onderneming. Op de balans worden de passiva aan de rechterkant/ creditzijde (scontrovorm) weergegeven.

Pay out ratio

Kengetal dat aangeeft welk deel van de winst wordt uitgekeerd als dividend.

Planning & controlcyclus

Dit is de jaarlijkse cyclus waarbij als eerste wordt nagedacht over het strategisch beleid, de langetermijnplanning. Dit wordt vertaald in jaarplannen, begrotingen en budgetten. Deze plannen worden vertaald in activiteiten die in het komende jaar worden uitgevoerd. Elke maand en ieder kwartaal wordt vervolgens gekeken of de organisatie nog steeds op de goede weg zit (rapportage en evaluatie). Zo nodig wordt de onderneming in de juiste richting bijgestuurd. Kortom:

- Planning is formulering van algemene doelstellingen, dit concretiseren en het scheppen van voorwaarden om deze doelstellingen te verwezenlijken.
- Control is beheersen van de uitvoering.

Portfolioanalyse

Een analyse van de economische positie van de producten van de onderneming. Marktaandeel en verwachte marktgroei worden met elkaar gecombineerd.

Zie BCG-matrix.

Preferente aandelen

Een preferent aandeel is een gewoon aandeel met bepaalde voorkeursrechten. Deze voorkeursrechten houden in dat de preferente aandelen voorgaan vóór de gewone aandelen bij de winstverdeling en/of bij de verdeling van het liquidatiesaldo.

Prestatie-indicator

Zie *Kengetal*.

Prijselasticiteit van de vraag

De prijselasticiteit van de vraag geeft inzicht in de samenhang tussen de vraag naar een product/dienst en de prijs. Stel dat de prijs met 1% stijgt, met hoeveel procent zal de vraag naar dat product/dienst dan dalen. De economische leer stelt dat de vraag daalt bij een stijging van de prijs.

Prijsindexering

Een prijsindex geeft aan hoe de gemiddelde prijzen in een jaar zijn veranderd.

Private equity fonds

Bedrijven die (delen van) niet-beursgenoteerde bedrijven opkopen; zij beleggen in het eigen vermogen (aandelen ofwel equity) van deze particuliere (private) bedrijven. Vaak is hun uiteindelijke doel de meerderheid van het stemrecht in het bedrijf te krijgen. Als zij eenmaal de zeggenschap hebben, proberen zij door het aanpassen van de strategie en de leiding de winstgevendheid of de waarde van het bedrijf te verbeteren. Na een aantal jaren verkopen zij het bedrijf door met forse winst. De laatste jaren kopen de private equity fondsen ook (delen van) beursgenoteerde bedrijven op. Het betreffende bedrijf wordt vervolgens van de beurs gehaald. Zie ook *Hedgefondsen*.

Procuratiehouder

Letterlijk: gevolmachtigde van een onderneming. In een organisatie moet duidelijk zijn wie welke verantwoordelijkheden heeft en wie waarover beslissingen mag nemen. In de kern gaat het om de tekeningsbevoegdheid. Voorbeeld: een teamleider mag beslissingen nemen en tekenen tot een bedrag van € 2.500, een lid van het managementteam tot een bedrag van € 10.000 en de directeur moet boven een bedrag van € 250.000 een investeringsverzoek indienen bij de aandeelhouders of de Raad van Bestuur.

Projectfinanciering

Bij projectfinanciering krijgt een organisatie, eventueel naast de structurele subsidie, subsidie op basis van het indienen en uitvoeren van projecten.

Publicatieplicht

Zie *Deponeren jaarrekening*.

Quick ratio

De verhouding tussen de activa die op korte termijn in geld zijn om te zetten en de verplichtingen die op korte termijn moeten worden voldaan. Bij de quick ratio zijn de voorraden buiten beschouwing gelaten omdat deze minder snel (geforceerd) te gelde kunnen worden gemaakt. De quick ratio wordt ook wel Acid Test genoemd. Kortlopende schulden worden ook wel vlottende schulden of vlottende activa genoemd.

Formule:

$$\text{Quick ratio} = \frac{(\text{vlottende activa} - \text{voorraden})}{\text{kortlopende schulden}}$$

Raad van Bestuur (RvB)

Orgaan binnen een rechtspersoon dat belast is met de dagelijkse leiding, het strategisch beleid en de planning op lange en korte termijn. Ook wel directie genaamd. Een Raad van Bestuur komt zowel in profit als non-profit organisaties voor.

Raad van Commissarissen (RvC)

Orgaan binnen een profit organisatie dat toezicht houdt op de Raad van Bestuur en gevraagd of ongevraagd adviezen verstrekt. Bij een NV zijn dit meestal beroepstoezichthouders, bij een BV veelal de eigenaren van de onderneming of door hen aangezochte externe toezichthouders. De verhouding tussen Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen is meestal vastgelegd in een governance code of Code Goed Bestuur.

Zie ook Raad van Toezicht.

Raad van Toezicht (RvT)

Orgaan binnen een non-profit organisatie dat toezicht houdt op de Raad of het College van Bestuur en deze gevraagd of ongevraagd adviezen verstrekt. De verhouding tussen Raad (of College) van Bestuur en Raad van Toezicht is meestal vastgelegd in een governance code of Code Goed Bestuur.

Zie Raad van Commissarissen.

Raad voor de Jaarverslaggeving

In Nederland zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving richtlijnen voor de jaarverslaggeving ontwikkeld. De Raad is een privaatrechtelijk orgaan waar representanten van vraag en aanbod van informatie samenkomen: verschaffers van informatie (op voordracht van onder andere VNO-NCW), gebruikers van informatie (op voordracht van onder andere FNV en CNV) en controleurs van informatie (accountants). De richtlijnen zijn bedoeld als invulling van de normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd.

Rationalisatie-investeringen

Investeringen die bedoeld zijn om het productieproces rationeler in te richten (bijvoorbeeld via automatisering), vaak met het oog op de besparing van arbeidskosten.

Realisatiebeginsel

Resultaten worden opgenomen in het boekjaar waarin zij zijn gerealiseerd. Doordat ook het voorzichtigheidsbeginsel moet worden toegepast, geldt dit realisatiebeginsel alleen volledig voor winsten. Verliezen daarentegen moeten door het voorzichtigheidsbeginsel worden opgenomen in het boekjaar waarin zij bekend zijn geworden, ook al vindt de realisatie van dit verlies pas na het boekjaar plaats. Realisatie houdt niet in dat de onderneming de contraprestatie in de vorm van geld moet hebben ontvangen maar dat zij een prestatie moet hebben geleverd en dat er voldoende zekerheid moet bestaan met betrekking tot de geldontvangsten.

Zie ook Grondslag winstbepaling.

Rechtmatig

Een uitgave van geld is rechtmatig als dit geld is uitgegeven voor het doel waarvoor het bestemd was.

Zie ook Doelmatig.

Rechtspersoon

Zelfstandig lichaam met eigen rechten en plichten, een afzonderlijk vermogen en een aparte belastingheffing, in tegenstelling tot een natuurlijk persoon. Een onderneming kan een natuurlijk of een rechtspersoon zijn. Kleinere bedrijven in het MKB staan vaak op naam van een natuurlijk persoon, grotere bedrijven op naam van een rechtspersoon. Rechtspersonen zijn er in verschillende vormen.

Zie ook Rechtsvormen.

Rechtsvorm

Onder een rechts- of ondernemingsvorm wordt verstaan de juridische vorm die aan de organisatie is gegeven. De vraag welke rechtsvorm het meest geschikt is, is een apart vraagstuk. Vaak zijn bij de keuze de volgende zes

factoren van belang: aansprakelijkheid, continuïteit, leiding, financieringsmogelijkheden, fiscale consequenties en verplichtingen rond de jaarstukken. Er zijn verschillende rechtsvormen, zoals een Maatschap, Stichting, Vereniging, Vennootschap onder Firma (VOF), Commanditaire vennootschap (CV), Coöperatieve vereniging, Onderlinge Waarborgmaatschappij, Besloten Vennootschap (BV) en Naamloze Vennootschap (NV).

Rekening-courant

Lopende rekening, bijvoorbeeld tussen een onderneming en een bank. De onderneming kan naar behoefte (tot een bepaald kredietplafond) geld opnemen.

Rendement

Het resultaat over een bepaalde periode in verhouding tot het geïnvesteerde kapitaal.

Rentabiliteit

Winstgevendheid:

- Rentabiliteit van het eigen vermogen (REV): nettowinst gedeeld door het eigen vermogen.
- Rentabiliteit van het totale vermogen (RTV): bedrijfsresultaat gedeeld door het totale vermogen.

Soms wordt ook de term rendabiliteit gebruikt. Ondanks een eventueel nuanceverschil in betekenis wordt hiermee rentabiliteit bedoeld en worden in de praktijk deze begrippen door elkaar gebruikt.

Rentabiliteit op geïnvesteerd vermogen

Zie *Return on investment (ROI)*.

Rente

Ook wel interest. Vergoeding voor het (uit)lenen van geld.

Rentedekkingsgetal

Dit wordt ook wel interestdekkingsgetal genoemd. Dit kengetal geeft aan hoeveel keer de onderneming haar rentelasten verdient. Dit geeft een indicatie van de beleidsruimte in het ondernemingsbeleid. Oftewel, hoever kan de winst dalen zonder in financiële moeilijkheden te komen en waarbij de rentelasten nog gedragen kunnen worden. Als de onderneming afwijkt van de normen die banken hieraan stellen, zal het erg lastig worden om opnieuw aan (additioneel) vreemd vermogen te komen.

Formule:

$$\text{Rentedekkingsgetal} = \frac{\text{bedrijfsresultaat (=EBIT)}}{\text{betaalde rente}}$$

Norm: 3 tot 5.

Renterisico

Het renterisico is de mate van onzekerheid en de richting van wijzigingen in de rente (rentebewegingen) en/of rentestructuur. Bij grote financiële transacties speelt dit een belangrijke rol.

Renteswap

Een transactie tussen twee partijen waarbij zij een vaste en variabele renteverplichting op afgesproken hoofdsommen in dezelfde valuta gedurende een bepaalde looptijd ruilen. Deze overeenkomsten worden aangegaan om financieringskosten te reduceren of een bescherming tegen renterisico's aan te gaan.

Rentevoet van het vreemd vermogen (RVV)

Dit kengetal geeft aan wat het aangetrokken vreemd vermogen gemiddeld gekost heeft. De interestkosten worden ook rentelasten genoemd.

Formule:

$$\text{Rentevoet van het vreemd vermogen (RVV)} = \frac{\text{interestkosten}}{\text{vreemd vermogen}} \times 100\%$$

Reserves

Een onderdeel van het eigen vermogen. Het is belangrijk te beseffen dat reserves niet-uitgekeerde winsten kunnen zijn. Het is daarmee een uitgestelde verplichting aan of recht van bijvoorbeeld de aandeelhouders (winstreserve). Een veel gehoorde misvatting is dat reserves vrij besteedbare gelden zijn. Dit is echter niet juist. De reserves liggen vast in de activa van de onderneming. De reserves vertegenwoordigen daarom geen expliciete cashpositie. Naast winstreserve zijn er meerdere soorten:

- Winstreserve: wordt geboekt als een gedeelte van de nettowinst niet uitgekeerd, maar gereserveerd wordt.
- Herwaarderingsreserve: komt tot stand in geval van herwaardering van activa.
- Agioreserve: wordt gevormd in geval van de uitgifte van aandelen boven de nominale waarde.

Resultatenrekening

In non-profit organisaties ook vaak Staat van Baten en Lasten genoemd, in ondernemingen winst- en verliesrekening.

Return on investment (ROI)

Return on investment (ROI) wordt op twee manieren gedefinieerd:

- een feitelijke rendementscalculatie vanuit investeringsstandpunt. Wat is het rendement op de investering die gedaan moet worden?
- het rendement van de onderneming.

Return on Sales (ROS)

Dit kengetal geeft aan in hoeverre de verkoop van goederen en diensten rendabel is. De doelstelling van een organisatie is om op de omzet in ieder geval een marge te halen. EBIT en EBITDA zijn absolute bedragen. Als deze resultaatskengetallen in relatie worden gebracht met de omzet, kan betekenis worden gegeven aan deze getallen. De ROS geeft hieraan invulling. EBIT wordt ook wel bedrijfsresultaat genoemd. De nettowinst is het bedrijfsresultaat minus rente en belastingen. De omzet wordt ook wel bedrijfsopbrengsten genoemd. ROS kan zowel bruto (gross ROS) als netto (ROS) worden berekend. De gross ROS geeft ten opzichte van de ROS meer inzicht op operationeel niveau omdat managers in dat beeld niet verantwoordelijk kunnen worden gesteld voor rentelasten en belasting.

Formule:

$$\text{Gross ROS} = \frac{\text{EBIT}}{\text{omzet}} \quad \text{ROS} = \frac{\text{netto winst}}{\text{omzet}}$$

Reverse takeover (omgekeerde overname)

Van een reverse takeover kan worden gesproken als bij een fusie of overname de overgenomen partij het voor het zeggen krijgt. Dit kan onbedoeld het geval zijn als na de fusie een kleine sterke organisatie het toch zowel formeel of informeel voor het zeggen krijgt en bijvoorbeeld veel meer managementposities gaat bekleden. Dit is vaak het geval bij overnames in de professionele wereld (zoals bij advocaten en adviseurs). Het kan ook een bewuste strategie zijn als bijvoorbeeld een grote organisatie met divisies, een van zijn divisies laat fuseren met een kleinere organisatie die kwalitatief beter presteert. In dat geval hoopt de organisatie dat de kleinere partij

de organisatie versterkt. In sommige gevallen kan het een strategie zijn om snel een beursnotering te krijgen als een organisatie door een klein of slapend beursfonds wordt overgenomen.

Sale and lease back

Dit is een speciale vorm van financial lease. Hierbij verkoopt de lessee een activum aan een lessor en huurt dit direct weer terug. Het voordeel hiervan is dat er direct geld ter beschikking komt. Wordt vaak door een onderneming toegepast om snel over geld te kunnen beschikken.

Scenario analyse

Methode voor berekening en beheersing van mogelijke toekomstvisies. Op basis van verschillende scenario's van toekomstige wijzigingen in de omstandigheden wordt een situatie ingeschat.

Schulden

Verplichtingen (vreemd vermogen) op korte of langere termijn.

Scontrovorm (van de balans)

De naam voor de manier waarop de balans op papier staat, de horizontale balansopstelling. Bij de scontrovorm staan beide zijden van de balans naast elkaar afgedrukt: een tweekolomsopstelling.

Zie ook Staffelvorm.

Service Level Agreement (SLA)

Een SLA is een stelsel van afspraken over het serviceniveau of de wijze waarop diensten worden verricht. Eventueel kunnen ook prijzen en volumes worden beschreven. Bij een SLA worden de genoemde afspraken vergezeld van een stelsel van afspraken over het kwaliteitsniveau van de diensten en eventuele boetes als de afspraken niet worden nagekomen.

Zie ook Dienstverleningsovereenkomst (DVO).

Shareholders value

De toename van de economische waarde van een onderneming die het management door zijn beleid kan genereren. Dit kan leiden tot een hogere dividenduitkering (afhankelijk van het dividendbeleid) en/of een hogere beurskoers van een aandeel.

Slotdividend

Het slotdividend is het totale dividend over het gehele jaar, zoals goedgekeurd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, onder aftrek van een eventueel interimdividend dat in de loop van het jaar is uitgekeerd. Het betreft een aanvulling op het interim-dividend.

Sociaal jaarverslag

Verslag van een onderneming dat betrekking heeft op het gevoerde en in de toekomst te voeren personeelsbeleid. Maakt in veel organisaties onderdeel uit van het bestuursverslag bij de jaarrekening.

Solvabiliteit

Dit kengetal geeft de mate aan waarin de onderneming met eigen middelen wordt gefinancierd. Het eigen vermogen wordt opgevat als de financiële buffer voor het opvangen van ondernemingsrisico's, de verplichtingen op de lange termijn. De solvabiliteit is een graadmeter voor de mate waarin de onderneming hiertoe in staat is. Een solvabiliteit van 25% betekent dat voor elke euro die door het bedrijf is aangetrokken, € 0,75 wordt gefinancierd met vreemd vermogen (schulden). Het balanstotaal komt overeen met het totale vermogen.

Formule:

$$\text{Solvabiliteit} = \frac{\text{eigen vermogen}}{\text{balanstotaal}}$$

Er zijn ook andere mogelijkheden om de solvabiliteit te berekenen. In de onderstaande formules wordt gemeten in welke mate een onderneming uit de totale waarde van de activa aan de schulden kan voldoen.

Formule:

$$\text{Solvabiliteit} = \frac{\text{totaal vermogen}}{\text{vreemd vermogen}}$$

Norm: Hoe hoger de uitkomst, des te meer solvabel de onderneming is.

Formule:

$$\text{Solvabiliteit} = \frac{\text{eigen vermogen}}{\text{vreemd vermogen}}$$

Staat van baten en lasten

Zie Winst- en verliesrekening.

Staffelvorm (van de balans)

De naam voor de manier waarop de balans op papier staat: de verticale balansopstelling. Bij de staffelvorm staan beide zijden onder elkaar afgedrukt. In vergelijking met de scrontovorm, komt de passiefzijde in omgekeerde vorm (staffel: 'aftreksysteem') terug.

Zie ook Scrontovorm.

Stakeholders

Stakeholders zijn de direct betrokkenen van een onderneming. De belangrijkste stakeholders die door een organisatie worden onderkend zijn medewerkers, klanten, aandeelhouders en externe toezichthouders (zoals gemeenteraad of Tweede Kamer dat zijn bij verzelfstandigde overheidsonderdelen). In brede zin zijn ook maatschappelijke organisaties (zoals milieu- en natuurorganisaties) en de algemene publieke opinie stakeholders.

Stakeholders value

Dit is het beleid dat het management voert, waarbij rekening wordt gehouden met de belangen van de direct betrokkenen van een onderneming.

Standaardkosten

Dit zijn kosten die vooraf zijn bepaald. Kosten die gemaakt worden onder operationele omstandigheden die als standaard in de onderneming worden gehanteerd.

Standaardkostencalculatie

Beheersingssysteem dat ons in staat stelt de afwijkingen in het budget gedetailleerder te bekijken, waardoor er tot een effectievere beheersing gekomen kan worden. Gebruikt in een omgeving waar activiteiten routinematig of repeterende handelingen betreffen, omdat de standaard wordt gebaseerd op ervaringen uit het verleden. Dit is slechts mogelijk voor de standaardkosten per deelproces of per verantwoordelijke.

Statutaire reserve

Reserve die door de statuten van de onderneming wordt voorgeschreven.

Stelselwijziging

Aanpassing in de grondslagen van de jaarrekening die effect heeft op de waarde van activa en die verantwoord dient te worden in de toelichting op de balans.

Stichting

Een bij notariële akte opgerichte organisatie, meestal zonder winstoogmerk of commercieel doel, die streeft naar een in de statuten genoemd doel. Een stichting kent in tegenstelling tot een vereniging geen leden. Een stichting streeft bepaalde doelen na, zoals het beheren van het dorps huis, het onderhouden van een natuurgebied of het bevorderen van de culturele uitwisseling tussen twee steden. Een stichting heeft net als een vereniging een bestuur en de inkomsten bestaan vaak uit schenkingen en subsidies. De stichtingsvorm wordt in de onderwijs- en zorgsector regelmatig gebruikt. De stichting moet zijn ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Een bijzondere vorm van een stichting is de Stichting Administratiekantoor. Het bestuur van deze stichting beheert en certificeert de aandelen van een vennootschap, om de continuïteit van de vennootschap veilig te stellen bij een plotselinge overgang van de aandelen.

Zie ook Rechtsvorm.

Stille reserve

Reserve waarvan het bestaan wel, maar de omvang niet uit de balans af te leiden is.

Stille vennoot

Vennoot die niet deelneemt aan het beheer naar buiten van een commanditaire vennootschap, maar slechts geld en/of goederen in de vennootschap inbrengt.

Zie ook Commanditaire vennootschap.

Strategisch plan

Globale omschrijving van het ondernemingsbeleid voor de lange termijn.

Structuurregeling

De Structuurregeling (1971), onderdeel van het Burgerlijk Wetboek, bepaalt de verhouding tussen aandeelhouders, bestuur en toezicht in zeer grote ondernemingen. Het geldt voor rechtspersonen die gedurende minimaal drie jaren voldaan hebben aan de volgende voorwaarden:

- meer dan 100 medewerkers bij de rechtspersoon of dochterondernemingen tezamen;
- minimaal € 16 miljoen eigen vermogen;
- er is een OR ingesteld.

Een vennootschap die aan de structuurregeling voldoet wordt ook een structuurvennootschap genoemd. Op 1 oktober 2004 is de Structuurregeling herzien. In deze herziening zijn aanpassingen gedaan rond de samenstelling en benoeming van de Raad van Commissarissen en zijn er meer bevoegdheden aan de aandeelhouders toegekend. Verder heeft de OR een versterkt recht van aanbeveling gekregen (rva). Het recht van bezwaar (rvb) is vervallen. Het versterkt recht van aanbeveling geeft de C(OR) de mogelijkheid voor maximaal een derde deel van het aantal zetels van de Raad van Commissarissen een (feitelijk bindende) aanbeveling te doen.

Zie ook Code Goed Bestuur.

Stuurgetal

Zie Kengetal.

Subsidie

Subsidie is geld dat de overheid aan organisaties (of personen) geeft als steun voor bepaalde activiteiten.

Tantièmes

Aanvullende beloningen op basis van behaalde resultaten.

Tijdstip deponeren jaarrekening

Alle BV's, NV's, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen zijn verplicht hun (vastgestelde) jaarrekening elk jaar te deponeren bij de Kamer van Koophandel. Er gelden de volgende termijnen:

- Het bestuur moet de jaarrekening binnen vijf maanden na afloop van het boekjaar opmaken en ter vaststelling overleggen aan de aandeelhouders. Op grond van bijzondere omstandigheden, kunnen de aandeelhouders het bestuur hiervoor uitstel verlenen. Het maximale uitstel is zes maanden.
- De aandeelhouders hebben vervolgens twee maanden de tijd voor het vaststellen van de jaarrekening. Normaal gesproken is dit dus uiterlijk per 31 juli. Bij maximaal uitstel is dit uiterlijk per 31 januari van het volgende jaar.
- De vastgestelde jaarrekening moet binnen acht dagen na de vaststelling worden gedeponerd bij de KvK.

Voor BV's en NV's met een boekjaar dat niet gelijk is aan het kalenderjaar (gebroken boekjaar), komen deze termijnen op andere data uit. Als de jaarrekening (nog) niet is goedgekeurd door de aandeelhouders, dan moet de directie de opgemaakte jaarrekening uiterlijk zeven maanden (en bij maximale verlenging dertien maanden) na balansdatum deponeren bij de KvK. Als de jaarrekening niet (op tijd) wordt gedeponerd, kan een boete worden opgelegd. Wordt er geen jaarrekening gedeponerd, dan kan de bestuurder bij een faillissement persoonlijk aansprakelijk worden gesteld.

Zie ook Deponeren jaarrekening.

Toegevoegde waarde

Met de toegevoegde waarde wordt een verschil gemaakt tussen de marktwaarde van wat geproduceerd is en de daarvoor gemaakte kosten (bijvoorbeeld ingekochte grondstoffen, materialen, diensten van derden en ingeleend direct personeel). De toegevoegde waarde drukt in essentie exact uit waarvoor de onderneming in leven is geroepen: het toevoegen van waarde aan een product of dienst.

Transfer pricing

Vaststelling van prijzen van levering voor goederen en diensten die verschillende onderdelen van dezelfde organisatie aan elkaar berekenen. Dit moet (belastingtechnisch) overeenstemmen met prijzen die bij transacties tussen onafhankelijke partijen worden gebruikt. Op deze wijze wordt op zakelijke basis de winst toegerekend aan en belast bij het onderdeel van de organisatie waaraan de winst, zakelijk gezien, toegerekend dient te worden. Op deze wijze wordt ongewenste winstverschuiving voorkomen.

Transitiekosten

Kosten die afwijkend van de normale gang van zaken worden gemaakt. Een voorbeeld zijn de kosten die worden gemaakt bij het samengaan of reorganiseren van organisaties. Dit kunnen bijvoorbeeld frictiekosten of desintegratiekosten zijn.

Transitoria

Zie Overlopende posten.

Treasurybeleid

Het beheren van geldstromen binnen een onderneming door de afdeling die verantwoordelijk is voor alle geldmarkten valuta operaties. Het gaat hierbij om het vinden van de juiste afstemming van de financieringsstructuur op de duur van de vastlegging van de middelen in de activa, het onderhouden van contacten met de financiële instellingen, het valutabeheer en het beheer van de liquide middelen. De functionaris die hiervoor verantwoordelijk is wordt treasurer genoemd. Voor het treasurybeleid met publieke gelden zijn de bepalingen uit de Wet financiering decentrale overheden van toepassing.

Uitbesteding

Het door een andere onderneming laten uitvoeren (van een deel) van het primaire productieproces of van stafactiviteiten. Ook wel outsourcing genaamd.

Uitkeringspercentage

Percentage van de uitkeerbare nettowinst dat als dividend wordt uitgekeerd.

US-GAAP

Zie Generally Accepted Accounting Principles.

Valutarisico

Het risico dat valutakoersfluctuaties de waarde van financiële instrumenten of andere activa of passiva negatief beïnvloeden.

Variabele kosten

Kosten die veranderen bij toenemende of afnemende bedrijfsdrukke.

Variabele kostencalculatie

Zie Direct costing of Kostencalculatiesystemen.

Vaste activa

Duurzame goederen voor langdurig gebruik in de onderneming:

- materiële vaste activa: grond, gebouwen, machines en dergelijke;
- immateriële vaste activa: octrooien, patenen, goodwill, ontwikkelingskosten en dergelijke;
- financiële vaste activa: financiële deelnemingen in andere bedrijven, langdurig uitgeleende gelden, en dergelijke.

In principe gaat het om goederen die in een onderneming langer dan één jaar gebruikt worden.

Vaste kosten

Kosten die niet veranderen met een toenemende of afnemende bedrijfsdrukke binnen een bepaalde mate.

Vennootschap onder firma (VOF)

Een ondernemingsvorm die kan worden gezien als een bijzonder soort maatschap met als verschil dat bij de VOF de samenwerking bestaat uit het gezamenlijk uitoefenen van een onderneming onder een gemeenschappelijke naam. De deelnemers aan een VOF noemt men vennoten. Elke vennoot (ook wel eigenaar of aandeelhouder genoemd) is met zijn privévermogen voor het geheel van de schulden aansprakelijk. Inschrijving in het Handelsregister is verplicht.

Zie ook Rechtsvorm.

Vereniging

Een vereniging is een samenwerkingsvorm tussen 2 of meer personen (leden) met een gemeenschappelijk doel. Het maken van winst om onder de leden te verdelen, mag geen doel zijn. De winst moet ten goede komen aan het gemeenschappelijke doel. De hoogste macht in een vereniging ligt bij de Algemene Ledenvergadering, waar alle leden in principe een stem hebben. De ledenvergadering benoemt het bestuur (dat de leiding heeft over de dagelijkse gang van zaken) meestal uit haar midden. Alle verenigingen hebben rechtspersoonlijkheid. Er zijn twee soorten verenigingen:

- Verenigingen met volledige rechtsbevoegdheid. Deze verenigingen zijn opgericht bij notariële akte, waarin de statuten zijn opgenomen. Een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid moet ingeschreven staan in het Handelsregister. Zolang dit niet gebeurt, is iedere bestuurder hoofdelijk aansprakelijk.
- Verenigingen met beperkte rechtsbevoegdheid. Dit zijn verenigingen waarvan de statuten niet zijn opgenomen in een notariële akte. Deze verenigingen kunnen geen erfgenaam zijn en geen registergoederen verkrijgen. Een vereniging met beperkte rechtsbevoegdheid mag, maar hoeft niet te worden ingeschreven in het Handelsregister.

Zie ook Rechtsvorm.

Vermogen

De middelen (eigen vermogen en vreemd vermogen) waarmee de activa gefinancierd worden.

Vermogensbehoefte

Behoeft aan vermogen, die voortvloeit uit de omvang van de activa waarover de onderneming wenst te beschikken.

Vermogenskosten

De vermogenskosten zijn kosten (de rentevoet of winst) die aan de aantrekking van vreemd of eigen vermogen verbonden zijn.

Verschillenanalyse

Een analyse van de (oorzaken van de) verschillen tussen de werkelijke ondernemingsresultaten en de gebudgeteerde cijfers.

Verslaggeving (accounting)

Het proces van verzamelen, groeperen en verstrekken van (financiële) gegevens ten behoeve van belanghebbenden binnen en buiten de onderneming.

Vervangingswaarde

De kosten die gemaakt zouden moeten worden om het eenzelfde product of productiemiddel te verkrijgen, hetzij door inkoop op de markt of door productie.

Vervroegde afschrijving

Ter stimulering van investeringen is het soms toegestaan in de eerste jaren meer af te schrijven dan gewoonlijk door de fiscus geaccepteerd wordt. Afschrijvingen zijn fiscaal aftrekbaar.

Zie ook Impairment.

Vlottende activa

Activa die normaliter binnen één jaar in geld gerealiseerd zullen worden. Omvat onder meer kas, debiteuren en voorraden.

Vlottende passiva

Ook wel kort vreemd vermogen genoemd. Verplichtingen die binnen één jaar voldaan moeten worden.

Volatiliteit

Een statistische maatstaf voor de mate waarin marktprijzen in de tijd fluctueren. De term wordt vaak gebruikt voor de beweeglijkheid van de aandelenkoers.

Voorraadtermijn

De gemiddelde doorlooptijd van de voorraden, uitgedrukt in dagen. Evenals de debiteuren dienen de voorraden gedurende de doorlooptijd te worden gefinancierd met eigen of vreemd vermogen.

Formule:

$$\text{Voorraadtermijn} = \frac{\text{voorraden}}{\text{inkoopwaarde van de omzet}} \times 365$$

Voorraden

Grondstoffen, hulpmaterialen, producten in bewerking of gereed product. De voorraden behoren tot de vlottende activa. In de IFRS-regels wordt gesproken over zaken waarvan de onderneming de intentie heeft die te verkopen.

Voortschrijdend budget

Budget dat periodiek wordt aangepast doordat een al verstreken periode uit het budget wordt verwijderd en een nieuwe periode wordt toegevoegd.

Voorzichtigheidsbeginsel

Hierbij wordt ervan uitgegaan dat bij het opstellen van de jaarrekening voorzichtigheid moet worden betracht. Dit betekent onder meer dat verliezen en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het boekjaar in acht moeten worden genomen als zij vóór het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. Winsten echter worden pas in de jaarrekening verwerkt op het moment van realisatie.

Zie Grondslag winstbepaling.

Voorziening dubieuze debiteuren

Als twijfel bestaat of debiteuren daadwerkelijk zullen betalen, kan een voorziening dubieuze debiteuren getroffen worden. Deze voorziening dient op de post debiteuren in mindering te worden gebracht.

Voorzieningen

Dit zijn kosten waarbij wordt voorzien dat die nog na het boekjaar moeten worden gemaakt in verband met de opbrengsten van dit boekjaar of voorafgaande boekjaren. Bij reorganisatievoorzieningen is er geen koppeling aan de opbrengsten maar wel aan een voorgenomen besluit (en dus behorend tot de activiteiten van dit of voorgaande jaren). Een voorziening moet worden gevormd voor concrete of specifieke risico's en verplichtingen die op de balansdatum werkelijk bestaan en in te schatten zijn. Binnen de IFRS-richtlijnen bestaat er weinig ruimte om een voorziening op te bouwen.

Vreemd vermogen

Vermogen dat van schuldeisers is verkregen.

Waarde van een onderneming

Bij verkopen of kopen van ondernemingen is de vraag wat een onderneming waard is, cruciaal. Daartoe zijn een aantal mogelijkheden, met voor elke methode haar eigen voor- en nadelen. Mogelijke manieren om een onderneming te waarderen zijn: liquidatiewaarde, rentabiliteitswaarde, intrinsieke waarde (de waarde van alle bezittingen van de onderneming, verminderd met de schulden die er zijn), discounted cashflow, enzovoort. Voor beursgenoteerde ondernemingen is de waardebepaling eenvoudiger: het aantal uitstaande aandelen vermenigvuldigd met de actuele beurskoers van dat aandeel. Vaak wordt daarbij nog een premie boven op de beurskoers door de koper geboden, om alle aandeelhouders over te halen tot verkoop.

Waardering

Waardering is de bepaling van de geldswaarde van de activa en/of passiva. Er zijn diverse methoden voor waardering.

Waarderingsgrondslag

Methode op basis waarvan de waarde van een bezit wordt bepaald, bijvoorbeeld bij het samenstellen van een balans of winst- en verliesrekening. Er zijn verschillende waardebegrippen zoals boekwaarde, contante waarde, kostprijs, vervangingswaarde, intrinsieke waarde, liquiditeitswaarde, enzovoorts. De waarderingsgrondslag geeft in de toelichting op de balans aan op welke wijze de activa en passiva gewaardeerd zijn.

Waarderingsstelsels

De Wet op de jaarrekening gaat uit van drie toegestane waarderingsstelsels bij het opmaken van de jaarrekening:

- historische kostprijs;
- de actuele waarde;
- de nettovermogenswaarde.

De waardering kan betrekking hebben op zowel de activa als de passiva.

Weerstandsvermogen

Het eigen vermogen en de vrije reserves. Ook wel het balanstotaal minus het bedrag van leningen. Het weerstandsvermogen is belangrijk om tegenvallers te kunnen opvangen. Een algemene maatstaf voor de hoogte van het weerstandsvermogen is lastig te geven. Dat is afhankelijk van het risicoprofiel van de organisatie. Voor overheidsgefinancierde sectoren als zorg en onderwijs is het moeilijk te bepalen hoeveel vermogen een instelling dient aan te houden om bestand te zijn tegen tegenvallers, dan wel of een instelling niet te veel geld 'oppot'. Een nieuwe maatstaf voor de 'weerstand' van een organisatie is daarom de kapitalisatiegraad. Zie *Kapitalisatiegraad*.

Werkkapitaal

Werkkapitaal geeft een indicatie van de liquiditeit van een onderneming. Het wordt berekend als het verschil tussen vlottende activa en vlottende passiva. Dit wordt ook wel het netto werkkapitaal genoemd. Bruto werkkapitaal wordt alleen gevormd door de vlottende activa. Het werkkapitaal is een absoluut bedrag dat een onderneming vrij ter beschikking heeft.

Werkkapitaal wordt ook gezien als het overschot (positief) of tekort (negatief) van de activa die op korte termijn in geld zijn om te zetten en de verplichtingen die op korte termijn moeten worden voldaan. Een positief saldo geeft aan dat meer permanent en lang vreemd vermogen is aangetrokken dan het bedrag dat in de vaste activa is geïnvesteerd. Het werkkapitaal geeft een indicatie van de speelruimte die een onderneming heeft bij het in financiële zin soepel laten verlopen van de activiteiten. Bij te snel groeiende ondernemingen kan dit problemen geven om de financiering hiervan rond te krijgen. Dit kengetal wordt ook wel netto werkkapitaal genoemd.

Formule:

Werkkapitaal = vlottende activa -/- vlottende passiva

Norm: Positief: waarbij de omvang afhankelijk is van de branche en het gewenste vermogen. Een negatief werkkapitaal kan vaak voorkomen in een holdingconstructie.

Werkkapitaal quote

Dit kengetal kijkt niet naar het werkkapitaal als een statisch geheel, maar relateert dit aan de omvang van de activiteiten van de onderneming. Het percentage kan per bedrijfstak ver uiteenlopen. Dit is mede afhankelijk van zowel de omzetsnelheid van de voorraden als van de debiteuren. Concreet is het een norm voor de hoeveelheid werkkapitaal.

Formule:

Werkkapitaal quote = $\frac{\text{werkkapitaal}}{\text{jaaromzet}} \times 100\%$

Werkmaatschappij

Dochtermaatschappij waarvan de meerderheid van de aandelen in handen is van de moedermaatschappij of houdstermaatschappij (holding).

Wet Harrewijn

In september 2006 van kracht geworden wetwijziging van de Wet op de ondernemingsraden waarin het informatierecht van ondernemingsraden zodanig is uitgebreid dat ondernemingsraden ook informatie kunnen opvragen over de inkomens van groepen werknemers in de organisatie (WOR Artikel 31d). Voor de publieke sector is sinds 1 januari 2013 ook de Wet Normering Topinkomens van toepassing. Zie ook *WNT*.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

De Wet Normering Topinkomens legt sinds 1 januari 2013 een plafond op de beloning van bestuurders in de publieke en semipublieke sector. De wet stelt dat bestuurders niet meer mogen verdienen dan 130 procent van het ministersalaris, de algemene WNT-norm van maximaal € 228.599 (2013), bestaande uit € 187.340 aan salaris, € 8.069 aan onkostenvergoedingen en € 33.190 aan werkgeversbijdrage aan het pensioen. Zittende bestuurders die een hogere beloning genieten, mogen gerekend vanaf 2013 nog maximaal vier jaar deze hogere beloning behouden. Daarna gaat het in drie jaar stapsgewijs omlaag naar de WNT-norm. Voor sommige deelsectoren, zoals het onderwijs, gelden lagere normen dan de hier genoemde algemene WNT-norm. Daarnaast stelt de WNT ook regels aan de openbaarmaking van de topbeloningen in het jaarverslag: voor bestuurders, toezichthouders en zelfs voor de hogere managementlagen. Tot slot regelt de WNT de maximering van de gouden handdruk en de ontslagvergoeding van een vertrekkende bestuurder of manager.

Wetgeving op de jaarrekening

De Nederlandse wetgeving rond de jaarrekening is opgenomen in het Burgerlijk Wetboek (BW) Titel 9 van Boek 2. Verder is er in Nederland sinds 2005 aanvullende regelgeving in de vorm van richtlijnen door de Raad voor de Jaarverslaggeving, onderverdeeld in richtlijnen voor kleine (niet controleplichtige) en middel- tot grote (controleplichtige) ondernemingen. Bovendien speelt de IFRS voor multinationals een grote rol. De verwachting is dat IFRS in de loop van dit decennium ook voor andere vennootschappen een rol gaan spelen.

Zie ook Raad voor de Jaarverslaggeving, *Accountantscontrole en International Financial Reporting Standards*.

Wettelijke reserve

Reserve die op grond van de wet gevormd moet worden.

Winst

Winst is het positieve verschil tussen opbrengsten en kosten. Is het verschil negatief dan is sprake van verlies.

Winst per aandeel

De (netto)winst wordt meestal deels uitgekeerd aan alle verschaffers van eigen vermogen. Het kan zijn dat een aantal verschaffers een bevoorrechte positie heeft, bijvoorbeeld bij prioriteitsaandelen of preferente aandelen. Als de winst hiermee wordt gecorrigeerd, ontstaat de gecorrigeerde nettowinst.

Formule:

$$\text{Winst per aandeel} = \frac{\text{gecorrigeerde winst}}{\text{aantal geplaatste gewone aandelen}}$$

Winst- en verliesrekening (W&V rekening)

Dit wordt ook wel resultatenrekening, staat van baten en lasten of exploitatierekening genoemd. Geeft een overzicht van de opbrengsten en kosten gedurende een bepaalde periode. Er bestaan twee verschillende indelingen van de winst- en verliesrekening:

- productie/omzetmethode met categorale kostensplitsing,
- omzetmethode met functionele kostensplitsing.

Hierna wordt een winst- en verliesrekening volgens de omzetmethode (functionele kostensplitsing) beschreven om de samenhang tussen de verschillende begrippen in de winst- en verliesrekening weer te geven. Het bruto-omzetresultaat wordt ook het brutobedrijfsresultaat genoemd. Het bedrijfsresultaat wordt ook wel netto-omzetresultaat of soms netto-bedrijfsresultaat genoemd. Dit is hetzelfde als EBIT.

Netto omzet
Kostprijs van de omzet	-/-
Bruto-omzetresultaat
Overige bedrijfsopbrengsten	+
Verkoopkosten	-/-
Algemene beheerkosten	-/-
Afschrijvingen	-/-
Overige bedrijfskosten	-/-
Bedrijfsresultaat

Om de winst- en verliesrekening compleet te maken, wordt hieronder de aansluiting tussen het bedrijfsresultaat en de nettowinst gegeven.

Bedrijfsresultaat	
Financiële baten en lasten	+
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening vóór belastingen
Belastingen	-/-
Aandeel in winst/verlies deelnemingen	-/-
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening na belastingen
Buitengewone baten en lasten
Belasting hierover	+
Nettowinst

Winstbestemming

De winstbestemming geeft aan welk bedrag of percentage aan aandeelhouders en andere deelgerechtigden wordt uitgekeerd en hoeveel er in de onderneming zelf blijft aan ingehouden winsten.

Winstreserve

Gedeelte van het eigen vermogen dat ontstaat door het inhouden van winsten.